

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

**dokonanej w dniach 6 - 7 czerwca 2014 r.
na kierunku *zarządzanie* prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych
realizowanym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia
o profilu praktycznym na Wydziale Nauk Ekonomicznych
Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku.**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Tadeusz Kufel – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Anna Czubała – członek PKA

- prof. dr hab. Jerzy Węclawski - ekspert PKA

- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA – ekspert formalno-prawny

-Piotr Kulczycki – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Wizytacja na Wydziale Nauk Ekonomicznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku na kierunku *zarządzanie* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2013/2014. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz trzeci.

Pierwsza ocena jakości kształcenia na tym kierunku studiów odbyła się w roku 2003 i zakończyła wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr 86/2003 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z dnia 27 lutego 2003 r.). Kolejna ocena jakości kształcenia na tym kierunku studiów odbyła się w roku 2008 i zakończyła również wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr 339/2008 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z dnia 12 czerwca 2008 r.).

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny, a także dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

Załączniknr2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1.1).

Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku rozpoczęła działalność od prowadzenia kształcenia na kierunkach *zarządzanie i marketing* oraz *finanse i bankowość* na mocy decyzji Ministra Edukacji Narodowej nr DNS-3-0145/TBM/59/93 z dnia 1 czerwca 1993 r. nadającej uprawnienia do prowadzenia wyższych studiów zawodowych. Na mocy decyzji Ministra Edukacji Narodowej i Sportu nr DNS-1-0145/322/TBM/97 z dnia 3

października 1997 r. Uczelnia otrzymała zgodę na uruchomienie kształcenia poziomie studiów drugiego stopnia na ocenianym kierunku studiów.

Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane, tj. odbywały się zgodnie z zapisami w Statucie, po pozytywnym zaopiniowaniu dokumentów przez Senat oraz skierowaniu przez Rektora Uczelni stosownego wniosku do ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

Strategia Uczelni została zatwierdzona – zgodnie z przepisami Statutu Uczelni – Uchwałą Senatu Nr 9 z dnia 27 kwietnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku, która stanowi załącznik do tej uchwały. W dokumencie tym zatwierdzona została również misja Uczelni. Natomiast Zarządzeniem nr RK/0210/04/12 z dnia 30 kwietnia 2012 r. wprowadzono w życie uchwaloną przez Senat Strategię Rozwoju. Zwraca się uwagę na fakt, iż dokumencie tym nie określono horyzontu czasowego.

Misją Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku jest włączenie się w budowę nowoczesnego społeczeństwa wiedzy w północno - wschodniej Polsce, podejmowanie nowych wyzwań poprzez kształcenie i dokształcanie kadr dla gospodarki zgodnie z reformą systemu nauki i szkolnictwa wyższego, z uwzględnieniem procesów globalizacji, pogłębiającej się integracji europejskiej w warunkach otwartego rynku pracy. W procesie kształcenia Uczelnia wprowadza innowacje dające jej przewagę konkurencyjną.

Główne cele Uczelni to:

1. Wzrost liczby studentów.
2. Uzyskanie efektów kształcenia zapewniających zadowolenie studentów i pracodawców.
3. Systematyczny wzrost liczby pracowników Uczelni uzyskujących stopnie i tytuły naukowe.
4. Utrzymanie płynności finansowej i wypracowanie nadwyżki finansowej na inwestycje.

Dokument dotyczący Strategii Rozwoju zawiera: kierunki działań, metody realizacji strategii oraz kontrolę realizacji strategii.

Główne kierunki działań wskazane w Strategii to:

- 1) uzyskanie przewagi konkurencyjnej na poszczególnych kierunkach i specjalnościach studiów między innymi poprzez lepszą jakość programów kształcenia oraz procesu dydaktycznego w porównaniu z innymi uczelniami;
- 2) rozwój oferty kształcenia permanentnego, szczególnie w formie studiów podyplomowych i kursów;
- 3) rozwój badań naukowych i uzyskanie przez wydziały prowadzące studia magisterskie kategorii B, która zapewnia finansowanie badań podstawowych;
- 4) uzyskanie uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora;
- 5) rozwój kontaktów z praktyką gospodarczą wspomagających badania naukowe i dydaktykę;
- 6) rozwój działalności gospodarczej, wspomagającej dydaktykę i naukę;
- 7) rozwój badań marketingowych pozwalających na lepsze dostosowanie systemu kształcenia i badań naukowych do potrzeb absolwentów i gospodarki.

Punkt 3 wskazujący kierunki działań strategii został w pełni zrealizowany, ponieważ każdy wydział uczelni uzyskał kategorie B, a działania w pozostałych kierunkach także mają wymierne efekty.

Natomiast na Wydziale Nauk Ekonomicznych Strategia Rozwoju Wydziału Nauk Ekonomicznych została zatwierdzona Uchwałą nr 3/2013 Rady Wydziału z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Wydziału Nauk Ekonomicznych w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu wraz z listami obecności w powyższych sprawach. W posiedzeniach oraz procedurze tworzenia tych dokumentów uczestniczyli interesariusze zewnętrzni.

Strategia Wydziału Nauk Ekonomicznych składa się z kilku części: diagnozy sytuacji Wydziału, kluczowe obszary działań, cele strategiczne oraz operacyjne. Strategia Wydziału określa trzy cele strategiczne:

1. Wzrost ilości studentów.
2. Udoskonalanie procesu dydaktycznego (poprawa jakości kształcenia).
3. Zintensyfikowanie badań naukowych, co umożliwi kategorię B.

Kierunek *zarządzanie* (studia pierwszego i drugiego stopnia) wpisuje się w obszar kształcenia w zakresie nauk społecznych. Koncepcja kształcenia na kierunku *zarządzanie* nawiązuje także do misji Szkoły. Misja ta, sformułowana w strategii rozwoju Uczelni, podkreśla zadania budowania społeczeństwa opartego na wiedzy, kształcenia i doskonalenia kadr dla gospodarki oraz wprowadzanie innowacji do procesów kształcenia. Jak z tego wynika kształcenie na kierunkach *zarządzanie* jest ściśle związane z misją Uczelni. Ogólne cele kształcenia na kierunku *zarządzanie* to: przekazanie wiedzy z zakresu nauk ekonomicznych oraz zdobycie kwalifikacji i umiejętności pozwalających na diagnozowanie problemów funkcjonowania organizacji na różnych szczeblach zarządzania.

Kierunek *zarządzanie* kształci kadrę dla gospodarki z uwzględnieniem procesów globalizacji, pogłębiającej się integracji europejskiej w warunkach otwartego rynku pracy. Absolwenci uzyskują podstawy teoretyczne we wszystkich dziedzinach zarządzania i praktyczną wiedzę możliwą do bezpośredniego wykorzystania w działalności gospodarczej. Nabierają umiejętności samodzielnego i zespołowego rozwiązywania konkretnych problemów w firmach produkcyjnych, handlowych i usługowych oraz instytucjach sfery okołobiznesowej.

Program kształcenia kierunku *zarządzanie* jest spójny z misją i strategią Uczelni oraz ze Strategią Rozwoju Wydziału. W procesie kształcenia wydział wprowadza innowacje dające jej przewagę konkurencyjną.

1.2).

W procesie kształtowania koncepcji kształcenia uczestniczyli interesariusze wewnętrzni - pracownicy naukowcy i studenci oraz interesariusze zewnętrzni - przedstawiciele firm funkcjonujących w województwie podlaskim oraz przedstawiciele ekonomicznych uczelni zagranicznych.

Wydział Nauk Ekonomicznych posiada opracowany *Tryb opiniowania programów kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych* zgodnie z którym przed zatwierdzeniem programu kształcenia przez Radę Wydziału jest on konsultowany z przedstawicielami interesariuszy wewnętrznych (studentami) oraz przedstawicielami interesariuszy zewnętrznych (firmy z województwa podlaskiego). Pisemne opinie tych dwóch grup interesariuszy są uwzględniane podczas zatwierdzania programów kształcenia na kolejny rok akademicki.

Ponadto dyskusje na temat programu kształcenia miały miejsce w gronie pracowników zaliczanych do minimum kadrowego kierunku *zarządzanie*, podczas spotkań Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych oraz zebrań pracowników w katedrach. W pracach mających na celu opracowanie efektów kształcenia uczestniczyli pracownicy naukowcy uczelni, przedstawiciele studentów oraz osoby reprezentujące firmy działające w województwie podlaskim.

Prace nad opisem efektów kształcenia odbywały się przy udziale praktyków życia gospodarczego, program kształcenia był formułowany z uwzględnieniem aktualnych potrzeb rynku pracy.

Efekty kształcenia opracowane dla kierunku *zarządzanie* WNE WSiFZ w Białymstoku były także konsultowane z osobami reprezentującymi zagraniczne uczelnie ekonomiczne. W szczególności konsultacje programu kształcenia z przedstawicielami

następujących uczelni zagranicznych: Uniwersytet w Uppsali, Szwecja – luty 2011; Uniwersytet Ekonomiczny w Pradze, Republika Czeska – kwiecień 2012; Uniwersytet Babes Bolyai w Cluj Napoca – Wydział Ekonomii i Zarządzania Rumunia - kwiecień 2013; Kazimieras Simonavicius University w Wilnie, Litwa - październik 2013;

Ponadto program kształcenia, w tym efekty kształcenia były konsultowane z przedstawicielami ekonomicznych Uczelni zagranicznych wizytujących WSiFiZ w Białymstoku. Konsultacje przeprowadzono z przedstawicielami uczelni: Istanbul Kultur University (Turcja) oraz Uniwersytet Babes Bolayi w Cluj Napoca (Rumunia).

Kolejną cechą kształcenia na kierunku *zarządzanie* WNE WSiFiZ w Białymstoku jest profil praktyczny. Kształcenie na kierunku *zarządzanie* ma wymiar praktyczny. Praktyczne kształcenie umożliwiają zajęcia realizowane przez praktyków życia gospodarczego, realizacja przedmiotu *Funkcjonowanie i rozwój organizacji* w formie regularnych spotkań z przedstawicielami firm, organizacji non-profit, instytucji administracji publicznej, instytucji finansowych i innych instytucji zewnętrznych.

Udział studentów jako interesariuszy wewnętrznych w procesie określania koncepcji kształcenia na kierunku „*zarządzanie*” należy określić jako niepełny. Studenci nie są członkami Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. ZO identyfikuje taki stan rzeczy jako jedną z przeszkód do pełnego udziału studentów w rzeczonym procesie.

Studenci swoje opinie i uwagi do koncepcji kształcenia mogą również zgłaszać osobiście: do Prodziekana Wydziału lub poprzez swoich przedstawicieli w Radzie Wydziału.

Bezpośrednie opiniowanie koncepcji kształcenia przez studentów odbywa się też podczas konsultacji z nauczycielami akademickimi. Jest to dodatkowy, wynikający z tradycji akademickiej, sposób systemowej oceny koncepcji kształcenia.

Dotychczasową aktywność przedstawicieli studentów w pracach nad koncepcją kształcenia należy ocenić jako niską – zarówno z przedstawionej przez Jednostkę dokumentacji, jak i informacji uzyskanych przez ZO podczas spotkań z Samorządem Studenckim i studentami kierunku.

Udział studentów kierunku w procesie ma więc charakter nieuporządkowany i nieusystematyzowany. W ocenie ZO wiąże się to jednak w dużej mierze z charakterystyką studiowania na uczelni niepublicznej i trybie niestacjonarnym studiów, w którym studiuje większość studentów na wizytowanym kierunku.

Należy podkreślić, że Władze Jednostki traktują prezentowane przez studentów opinie jako równoprawne wobec opinii pozostałych interesariuszy wewnętrznych i często uwzględniają propozycje przez nich przedstawiane.

Zachęca się Jednostkę do zapewnienia miejsca dla przedstawiciela studentów w WKZIDJK, a także do zachęcenia przedstawicieli studentów do większego udziału w procesie ustalania koncepcji kształcenia i pogłębienia informacji w tym zakresie.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Program kształcenia kierunku *zarządzanie* jest spójny z misją i strategią Uczelni oraz ze Strategią Rozwoju Wydziału. W procesie kształcenia Wydział wprowadza innowacje dające jej przewagę konkurencyjną.

1.2) W procesie kształtowania koncepcji kształcenia uczestniczyli interesariusze wewnętrzni - pracownicy naukowi i studenci oraz interesariusze zewnętrzni - przedstawiciele firm funkcjonujących w województwie podlaskim oraz przedstawiciele ekonomicznych uczelni zagranicznych. Studenci jako interesariusze wewnętrzni mają

umożliwiony udział w procesie określania koncepcji kształcenia na wizytowanym kierunku. Wskazane jest jednak zwiększenie ich udziału.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1).

Plany studiów i programy kształcenia były przedmiotem obrad Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych, w których uczestniczyli studenci. Wszystkie zmiany w planach studiów i programach kształcenia wynikające ze zmian w przepisach prawa (tj. np. dostosowanie planów i programów do obowiązujących standardów kształcenia, utworzenie nowych specjalności), a także doskonalenia procesu kształcenia do zmieniających się potrzeb wewnętrznych odbywają się zgodnie z przyjętą w Uczelni procedurą, tj. przez Radę Wydziału.

Uchwałą Nr 1 z dnia 22 czerwca 2012 r. Senat określił - zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji – efekty kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Uczelni od roku akademickiego 2012/2013, w tym dla ocenianego kierunku studiów. Uchwałą nr 10 z dnia 15 marca 2013 r. Senat zmienił wyżej wymienioną uchwałę wprowadzając na ocenianym kierunku studiów dodatkowy kierunkowy efekt kształcenia (Z_U22).

Na mocy Uchwały nr 1/2012 z dnia 15 czerwca 2012 r. Rada Wydziału uchwaliła plany studiów i programy kształcenia dla prowadzonych kierunków studiów realizowanych od roku akademickiego 2012/2013, w tym dla ocenianego kierunku *zarządzanie*.

Natomiast Uchwałą nr 1/2013 z dnia 21 czerwca 2013 r. Rada Wydziału Nauk Ekonomicznych uchwaliła plany studiów i programy kształcenia realizowane od roku akademickiego 2013/2014, w tym dla ocenianego kierunku studiów.

Plany studiów i programy kształcenia były konsultowane z interesariuszami zewnętrznymi, co potwierdza Uchwała nr 3/2013 Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych z dnia 15 marca 2013 r. w sprawie trybu opiniowania programów kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu oraz Rady Wydziału w czasie których były zatwierdzone zostały wymienione wyżej dokumenty, w tym m.in. udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Uchwała nr 2 Senatu Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 13 czerwca 2014 r. w sprawie: zmiany Uchwały nr 2 Senatu Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 30 maja 2014 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów, na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku precyzuje przypisanie kierunkowych efektów kształcenia na kierunku *zarządzanie* na studiach I i II stopnia do dyscyplin: nauki o zarządzaniu (wiodąca), ekonomia i finanse (Załącznik 1 i 2 do uchwały).

Koncepcja kształcenia na kierunku *zarządzanie* nawiązuje do misji i strategii Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku, w której założono wkład uczelni w budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy i kształcenia kadr dla gospodarki. W związku z tym jako cele kształcenia na ocenianym kierunku przyjęto przekazywanie studentom wiedzy z zakresu nauk ekonomicznych ze szczególnym uwzględnieniem nauk o zarządzaniu oraz kształtowanie umiejętności pozwalających na diagnozowanie problemów funkcjonowania

organizacji na różnych szczeblach zarządzania. Uczelnia zmierza do ukształtowania sylwetki absolwenta ocenianego kierunku studiów opartej na solidnych podstawach wiedzy we wszystkich dziedzinach zarządzania oraz wiedzy praktycznej możliwej do bezpośredniego wykorzystania w działalności gospodarczej. Absolwenci powinni w szczególności, zgodnie z zamierzeniami Uczelni, posiadać umiejętność samodzielnego i zespołowego rozwiązywania problemów powstających w przedsiębiorstwach i instytucjach sfery ogólnobiznesowej. Proces kształcenia nakierowany jest również na kształtowanie u absolwentów postaw sprzyjających przedsiębiorczości, dalszemu samokształceniu oraz zachowywaniu wysokich standardów etyki zawodowej.

Oceniany kierunek studiów został przyporządkowany do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dyscypliny nauk o zarządzaniu, ekonomii i finansów. Uczelnia przyjęła dla niego efekty kształcenia w Uchwale nr 1 Senatu Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 22 czerwca 2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku.

Dla studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym zostało przyjętych 13 efektów kształcenia z zakresu wiedzy. Odniesiono je do wszystkich efektów kształcenia przyjętych dla obszaru nauk społecznych odnosząc każdy efekt kierunkowy do od jednego do czterech efektów obszarowych. Przyjęto 21 efektów kierunkowych z zakresu umiejętności odnosząc je także do wszystkich efektów obszarowych wskazanych dla nauk społecznych. Opracowanie stosunkowo dużej liczby efektów kierunkowych w zakresie umiejętności jest zasadne ze względu na ich znaczenie w ramach praktycznego profilu kształcenia. Poszczególne efekty kierunkowe są przy tym z reguły odniesione do kilku efektów obszarowych. W 2013 r. Senat Uczelni podjął uchwałę zmieniającą Uchwałę nr 1 z roku 2012, która poszerzyła efekty kształcenia na kierunku *zarządzanie* o jeszcze jeden efekt w zakresie umiejętności. W zakresie kompetencji społecznych opracowano dla ocenianego kierunku studiów 9 efektów odnosząc je do wszystkich efektów obszarowych.

Dla studiów drugiego stopnia na kierunku *zarządzanie* o profilu praktycznym określono 16 efektów w zakresie wiedzy odnosząc je do wszystkich efektów obszarowych, wskazując dla każdego efektu kierunkowego od jednego do dwóch takich odniesień. W zakresie umiejętności przyjęto 23 efekty kierunkowe odnosząc je do wszystkich efektów obszarowych. Dla kompetencji społecznych przyjęto 9 efektów kierunkowych wskazując ich odniesienia do wszystkich efektów obszarowych dla obszaru nauk społecznych.

W sylabusach przedmiotów zostały sformułowane cele i założenia związane z ich realizacją. Szczegółowe efekty kształcenia dla poszczególnych przedmiotów zostały opracowane w układzie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Należy jednak wskazać, że liczba efektów szczegółowych określonych dla poszczególnych przedmiotów jest relatywnie niewielka. Z reguły jest ich kilka (4-5), co oznacza, że w poszczególnych zakresach (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) jest to często jeden efekt.

Kierunkowe efekty kształcenia zostały w sposób prawidłowy odniesione do efektów obszarowych, a efekty szczegółowe zawierają odpowiednie odniesienia do efektów kierunkowych. Zapewnia to niezbędną spójność wszystkich przyjętych przez Uczelnię efektów.

Przy opracowywaniu efektów i programu kształcenia Wydział prowadzący oceniany kierunek studiów korzystał – jak już wspomniano wyżej - z opinii interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Opinie były zbierane są w sposób systemowy w oparciu o wprowadzony w jednostce tryb opiniowania programów kształcenia. Opinie te są zbierane w formie pisemnej przed zatwierdzeniem programów kształcenia przez Radę Wydziału. Jako interesariusze zewnętrzni traktowani są przedstawiciele firm z województwa podlaskiego. Ponadto władze Wydziału zasięgały opinii na temat efektów kształcenia również w zagranicznych uczelniach partnerskich w czasie wizyt studialnych. Konsultacje dotyczące tych kwestii obejmowały także interesariuszy wewnętrznych – pracowników naukowo-

dydaktycznych i przedstawicielei studentów. Uczelnia nie wskazuje natomiast w związku z prowadzeniem na ocenianym kierunku studiów o profilu praktycznego, w jakim stopniu program kształcenia uwzględnienia wymagania organizacji zawodowych umożliwiających nabycie uprawnień do wykonywania zawodu oraz badania opinii absolwentów.

Na podstawie powyższej analizy można stwierdzić, że w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów występuje zgodność założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Cele te i efekty kształcenia są także zgodne z koncepcją rozwoju kierunku. Specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia zachowują niezbędną spójność. Przy opracowywaniu efektów i programu kształcenia korzystano z opinii interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Natomiast nie wskazano na stopień uwzględnienia wymagań organizacji zawodowych umożliwiających nabycie uprawnień do wykonywania zawodu.

Należy zaznaczyć, że studenci wizytowanego kierunku nie zostali do tej pory zapoznani z opisem kierunkowych efektów kształcenia, ich opinie w tym zakresie, prezentowane na spotkaniu z ZO, są więc obarczone brakiem ugruntowanej znajomości tematu.

Studenci, obecni na spotkaniu z ZO, zapytani o losowo wybrane efekty kształcenia dla kierunku, umieli wskazać konkretne przedmioty, w ramach których są w stanie osiągnąć owe efekty. Wskazane przedmioty zgadzały się z tymi wskazanymi przez Jednostkę w macierzy efektów kształcenia. W opinii studentów jako interesariuszy wewnętrznych, kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia są spójne.

Uczelnia określiła w macierzach efektów kształcenia opracowanych dla studiów pierwszego i drugiego stopnia powiązania pomiędzy ogólnymi i specyficznymi (kierunkowymi) efektami kształcenia a przedmiotami ujętymi w programach kształcenia dla obydwu poziomów. Dla ocenianego kierunku studiów nie opracowywano modułowych efektów kształcenia, ale przedmioty wchodzące w skład programu kształcenia zostały pogrupowane w kilka modułów. W macierzach efektów kształcenia zostały w szczególności ujęte dla obydwu poziomów kształcenia praktyki zawodowe. Powiązania pomiędzy efektami kierunkowymi a przedmiotami, w ramach których są realizowane przewidziane dla nich efekty szczegółowe zostały wskazane bez określania siły tych powiązań.

Treść efektów szczegółowych w zakresie wszystkich trzech kategorii (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) dla niektórych przedmiotów powtarza dosłownie treść efektów kierunkowych. Nie określono zatem szczegółowo w ich przypadku, na czym polega realizacja danego efektu kierunkowego w ramach konkretnego przedmiotu (np. Finanse, Badania marketingowe na studiach pierwszego stopnia).

Sylabusy niektórych przedmiotów nie zawierają efektów szczegółowych. Tak jest w przypadku studiów pierwszego stopnia dla przedmiotów: Biznes plan, Finanse przedsiębiorstw, Psychologia zarządzania, Wprowadzenie do dystrybucji, Strategie logistyczne przedsiębiorstw, Społeczeństwa i kultury Europy, Marketing w handlu i usługach. Uniemożliwia to określenie stopnia realizacji w tych przypadkach ogólnych i specyficznych efektów kształcenia. Należy przy tym zauważyć, że sylabusy z tych przedmiotów mają inny układ i formę od sylabusów dla wszystkich pozostałych przedmiotów.

Jednostka prowadząca oceniany kierunek studiów wskazuje, że jego praktyczny charakter polega na realizacji zajęć z przedmiotu Funkcjonowanie i rozwój organizacji w formie regularnych spotkań z przedstawicielami firm, organizacji non-profit, instytucji administracji publicznej, instytucji finansowych i innych instytucji zewnętrznych. Poza tym studenci odbywają praktykę zawodową w wymiarze 150 godzin na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia (120 na niestacjonarnych) i odpowiednio 120 i 60 godzin na studiach drugiego stopnia. Jako trzeci element kształcenia praktycznego Uczelnia wskazuje współpracę z Akademickimi Inkubatorami Przedsiębiorczości działającymi przy WSFiZ. Studenci kierunku *zarządzanie* mają możliwość skorzystania w inkubatorze z porad

dotyczących zakładania i funkcjonowania firmy. Ze wsparcia inkubatora skorzystało z sukcesem od 2008 r. 150 firm, które podjęły następnie samodzielnie działalność rynkową.

Na podstawie podanych powyżej elementów oceny należy stwierdzić, że w odniesieniu do programu kształcenia na kierunku *zarządzanie* dla studiów prowadzonych na Wydziale Nauk Ekonomicznych WSEiZ, w ramach przyjętych sformułowań kierunkowych i szczegółowych efektów kształcenia oraz powiązań występujących między nimi istnieje możliwość osiągnięcia ogólnych i specyficznych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla modułów kształcenia oraz praktyk zawodowych. Pełna ocena jest jednak utrudniona przez określenie szczegółowych efektów kształcenia dla niektórych przedmiotów identycznych z efektami kierunkowymi oraz braku określenia efektów kształcenia dla części przedmiotów. Podstawowym problemem jest jednak kwestia, czy treści kształcenia oraz stosowane metody dydaktyczne nadają w odpowiednim zakresie ocenianemu kierunkowi studiów profil praktyczny, co jest przedmiotem oceny w odniesieniu do kryterium 3.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO stwierdzili, że realizacja celów i szczegółowych efektów kształcenia dla modułów kształcenia stwarza im możliwość osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia.

Efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów dostępne są dla zainteresowanych podmiotów na tablicach ogłoszeń w siedzibie Uczelni. Nie zamieszczono ich natomiast w systemie informatycznym Uczelni. Z punktu widzenia studentów – interesariuszy wewnętrznych, dostępność opisu założonych efektów kształcenia jest niewłaściwa. Studenci kierunku o opisach efektów kształcenia dowiedzieli się po raz pierwszy podczas spotkania z ZO. Zespół Oceniający zaleca Jednostce jak najszybsze zaznajomienie studentów z efektami kształcenia dla kierunku, jak również z ideą KRK.

Kazane jest umieszczenie pełnej informacji dotyczących kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia na stronie internetowej Jednostki.

2.2).

Kierunkowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów zostały określone przy użyciu sformułowań przyjętych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2.11.2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego dla określenia obszarowych efektów kształcenia dla obszaru nauk społecznych. Sformułowania te zostały w odpowiednim zakresie dostosowane do specyfiki kierunku *zarządzanie*, z uwzględnieniem terminologii przyjętej dla dziedziny nauk ekonomicznych i dyscypliny nauk o zarządzaniu. Można zatem stwierdzić, że kierunkowe efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób zrozumiały. Jedynie w przypadku niektórych sylabusów stosowane są niewłaściwe określenia. Na przykład sylabus przedmiotu *Finanse przedsiębiorstw* zawiera informację, że „obowiązuje on w latach: 13/14; Studia: *Zarządzanie: niestacjonarne jednolite magisterskie*”. Określenie „niestacjonarne jednolite magisterskie” jest nieadekwatne z punktu widzenia obecnie obowiązujących uregulowań prawnych, a tym samym niezrozumiałe. Podobne określenie znajduje się w sylabusie przedmiotu *Marketing w handlu i usługach* („stacjonarne jednolite magisterskie”). Poza tymi uwagami można uznać, że sformułowanie efektów kształcenia pozwala na opracowanie w oparciu o nie przejrzystego systemu ich weryfikacji.

Efekty kształcenia dla kierunku zostały określone w sposób zrozumiały i sprawdzalny dla studentów kierunku. Studenci obecni na spotkaniu z ZO, mimo iż wcześniej nie zostali z nimi zapoznani, ocenili losowo wskazane efekty jako określone w sposób precyzyjny i z użyciem właściwego dla kierunku słownictwa, jednocześnie w pełni dla nich zrozumiały i umożliwiającą weryfikację, a więc nieposiadającą żadnych nieścisłości.

2.3)

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta prowadzona jest prawidłowo.

Natomiast w suplementach do dyplomu wskazane jest:

- *W pkt. II - Informacje o dyplomie ust. 4 i 5 – Nazwa i status Uczelni – zamieszczenie informacji, na podstawie jakiej ustawy funkcjonuje Uczelnia, a także uzupełnienie zapisu „uczelnia niepubliczna” w brzmieniu „niepubliczna uczelnia zawodowa”.*
- *W pkt. III – Informacje o poziomie wykształcenia – ust. 3 – Warunki przyjęcia na studia – w przypadku studiów drugiego stopnia – zamieszczenie informacji, iż warunkiem przyjęcia na studia drugiego stopnia jest przedstawienie dyplomu ukończenia studiów pierwszego stopnia, natomiast w przypadku studiów pierwszego stopnia – posiadanie świadectwa dojrzałości.*
- *W pkt. IV – Informacje o treści studiów i osiągniętych wynikach - uzupełnienie wpisów - przy semestrach - o rok akademicki, w którym realizowane było kształcenie, oraz temat pracy dyplomowej, jej oceny.*

Przechowywanie efektów kształcenia.

W Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku obowiązuje Zarządzenie Nr 5/99 Rektora z dnia 1 marca 1999 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji Kancelaryjnej, której celem jest ustalenie zasad postępowania, mających zapewnić sprawne i szybkie wykonywane czynności kancelaryjnych. W instrukcji tej określono zasady przechowywania i postępowania z aktami w toku bieżącej pracy w komórkach organizacyjnych oraz tryb przekazywania do Archiwum Uczelni. *Wskazane byłoby opracowanie odrębnej instrukcji archiwalnej określającej tryb przekazywania dokumentacji do Archiwum.* Przepisy te obowiązują na Wydziale Nauk Ekonomicznych.

Po upływie okresu przechowywania, tj. 3 lat akta przekazywane są do archiwum uczelnianego na podstawie spisu zdawczo-odbiorczego

Zarządzeniem nr RK/0210/06/2014 Rektora z dnia 28 lutego 2014 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji dydaktycznej dla studentów i pracowników Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku określono zasady przechowywania pisemnych prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych potwierdzających uzyskanie przez studentów założonych efektów kształcenia określił okres przechowywania przez prowadzących zajęcia dydaktyczne dokumentacji potwierdzającej wyniki prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych wynoszący cały okres kształcenia na kierunku.

System weryfikacji efektów kształcenia stosowany na ocenianym kierunku studiów obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia, tj. wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne oraz wszystkie etapy procesu kształcenia, tj. poszczególne przedmioty, semestry i lata studiów oraz studia jako całość.

Sposoby weryfikacji szczegółowych efektów kształcenia zostały określone w sylabusach przedmiotów. Wskazania metod weryfikacji są skierowane odrębnie do każdego z efektów szczegółowych w każdej z trzech kategorii. Wymagania związane z zaliczaniem semestrów i lat studiów określone są w Regulaminie studiów, który określa liczbę punktów ECTS oraz obowiązki studenta związane z uzyskaniem zaliczeń i zdaniem egzaminów przewidzianych dla poszczególnych semestrów. Ukończenie całych studiów wymaga dodatkowo zaliczenia praktyki zawodowej, uzyskania pozytywnej oceny z pracy dyplomowej, zdania egzaminu dyplomowego oraz wywiązania się z innych obowiązków wynikających z przepisów.

W zgodnej ocenie studentów obecnych na spotkaniu z ZO, Jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia i możliwości weryfikacji zakładanych efektów. Studenci ocenili jednoznacznie pozytywnie zasady oceniania określone w Regulaminie Studiów, a także praktykę oceniania efektów przez nauczycieli akademickich.

System oceny jest studentom dobrze znany i powszechnie dostępny, jako główne źródło informacji w tym zakresie wskazali nauczycieli akademickich, którzy na pierwszych zajęciach szczegółowo zaznajamiają ich z systemem oceny efektów kształcenia.

Podstawowym elementem systemu weryfikacji efektów kształcenia przyjętych dla ocenianego kierunku studiów jest ocena realizacji wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w odniesieniu do poszczególnych przedmiotów ujętych w programie kształcenia. Metody stosowane w tym zakresie zostały podane w sylabusach przedmiotów. Analiza stosowanych metod weryfikacji prowadzi do wniosku, że ich zestaw jest dość szeroki, w odniesieniu do części przedmiotów prawidłowo dostosowany do efektów szczegółowych przyjętych dla poszczególnych przedmiotów i odpowiedni do zmierzenia i oceny tych efektów. Najczęściej w tym celu stosowane są: egzaminy, kolokwia, zadania do wykonania przez studentów, prace domowe, prowadzenie dyskusji, aktywność na zajęciach.

Dla sporej części przedmiotów występują jednak określenia nieadekwatne w różnych aspektach, na przykład:

- dla Geografii ekonomicznej, dla której przyjęto efekty z zakresu wszystkich kategorii, w tym umiejętności i kompetencji społecznych jako metody weryfikacji efektów podano jedynie „zaliczenie wykładu”,
- dla Mikroekonomii prowadzonej w formie wykładu i ćwiczeń wskazano dla trzech efektów z zakresu wiedzy i umiejętności jako jedyne metody oceny egzamin i kolokwium, podczas gdy w ramach tego przedmiotu niewątpliwie istotną kwestią jest aktywność na zajęciach i jej ocena,
- dla Statystyki dla każdego z efektów szczegółowych wpisano ten sam zestaw metod: egzamin, kolokwium, projekt,
- dla Podstaw zarządzania dla weryfikacji wszystkich efektów szczegółowych, w tym z zakresu kompetencji społecznych podano identyczny zestaw metod: „egzamin i kolokwium zaliczeniowe z ćwiczeń”. Poza tym występuje w tym przypadku brak konsekwencji, gdyż przedmiot ten jako formę zajęć posiada „projekty”,
- dla Zarządzania projektami jedyną formą weryfikacji wszystkich efektów, w tym umiejętności i kompetencji społecznych jest egzamin w formie testu wielokrotnego wyboru,
- dla Zachowań organizacyjnych prowadzonych wyłącznie w formie wykładu jako metody weryfikacji każdego z czterech efektów kształcenia podano taki sam zestaw metod dydaktycznych, które poza tym są typowe dla ćwiczeń: „aktywizujące (burza mózgow, ćwiczenia w grupach), wykorzystanie pomocy audiowizualnych (rzutnik multimedialny), samodzielne rozwiązywanie zadań”. Tymczasem z planu studiów wynika, że dla tego przedmiotu jako forma zaliczenia przewidziane jest zaliczenie.

Na podstawie opinii uzyskanych od studentów obecnych na spotkaniu z ZO, można wnioskować, że system oceny obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia i przewiduje właściwe dla nich sposoby weryfikacji.

Należy jednak w tym miejscu przypomnieć, że brak właściwej wiedzy o efektach kształcenia uniemożliwia studentom pełną ocenę tego aspektu.

Proces dyplomowania podlega regulacjom zawartym w Regulaminie studiów. Wprowadzają one obowiązek przygotowania przez studenta pracy dyplomowej, zarówno na studiach pierwszego, jak i drugiego stopnia. Praca jest przygotowywana pod kierunkiem uprawnionego do tego nauczyciela akademickiego, który posiada stopień naukowy co najmniej doktora. Temat pracy dyplomowej powinien być ustalony nie później niż na pół roku przed planowanym ukończeniem studiów. Regulamin nie określa jednak zasad ustalania tematów prac dyplomowych. Oceny pracy dyplomowej dokonuje promotor i recenzent powołany przez dziekana. Recenzentem może być nauczyciel akademicki posiadający co najmniej stopień naukowy doktora. Warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego jest złożenie pracy dyplomowej i uzyskanie zaliczeń wszystkich przedmiotów oraz zdanie

wszystkich egzaminów ujętych w planie studiów. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym i obejmuje tematykę związaną z pracą dyplomową oraz z kierunkiem studiów. Egzamin dyplomowy odbywa się przed komisją składającą się z dziekana lub prodziekana, recenzenta i promotora. Podstawą obliczenia ostatecznego wyniku ze studiów jest średnia ważona ocen uzyskanych ze studiów (0,5) oraz z pracy dyplomowej i egzaminu dyplomowego (po 0,25). Taki algorytm obliczania oceny nadmiernie promuje pracę i egzamin dyplomowy.

Na podstawie powyższej analizy należy stwierdzić, że dla ocenianego kierunku studiów określono metody weryfikacji efektów kształcenia. Dla dużej części przedmiotów są one odpowiednio dobrane do potrzeb zmierzenia i oceny stopnia ich realizacji. Dla części przedmiotów metody te są jednak niekompletne bądź nieadekwatne. Proces dyplomowania pozwala na weryfikację efektów kształcenia związanych z tym elementem studiów, jakim jest przygotowanie pracy dyplomowej. Nie wprowadzono jednak przepisów wiążących tematykę prac dyplomowych z kierunkiem studiów i specjalnością. W ustalaniu ostatecznej oceny ze studiów zbyt dużą wagę mają oceny z egzaminu dyplomowego i pracy dyplomowej.

Studenci, obecni na spotkaniu z ZO, stwierdzili, że efekty kształcenia są sprawdzane na poszczególnych etapach systemu. Stopień osiągnięcia efektów mierzony jest częściowo podczas kolokwii zaliczeniowych, dzięki ocenie aktywności studenta na zajęciach, a także realizacji referatów i projektów, których tematy wskazuje nauczyciel akademicki. Ocena efektów kształcenia na poszczególnych etapach odbywa się za pomocą prac zaliczeniowych i egzaminów pisemnych i ustnych. Podczas procesu dyplomowania student otrzymuje kilkakrotnie w czasie jego trwania opisowe oceny podsumowujące zaprezentowany materiał, dzięki czemu ma możliwość pełniejszego osiągnięcia zakładanych efektów.

Uczelnia określiła wymagania odnoszące się do poszczególnych przedmiotów w formie zakładanych do osiągnięcia efektów kształcenia, z którymi związane są treści programowe oraz metody ich weryfikacji. Podane są one w sylabusach przedmiotów oraz przekazywane przez prowadzących zajęcia. Zasady i procedury oceniania postępów studentów w nauce zostały jak już wspomniano wyżej określone w Regulaminie studiów. Weryfikacja efektów kształcenia związanych z danym przedmiotem następuje w ramach zaliczeń i egzaminów. Jeżeli przedmiot kończy się egzaminem, warunkiem dopuszczenia do niego jest uprzednie zaliczenie obowiązkowych zajęć z danego przedmiotu, jeżeli plan studiów je przewiduje. Najpóźniej w trakcie egzaminu bądź zaliczenia prowadzący informuje o terminie ogłoszenia jego wyników. Uzyskane wyniki są wpisywane do indeksu, karty osiągnięć studenta oraz protokołu. Wyniki zaliczeń i egzaminów podawane są do wiadomości studentów przez ich zamieszczenie w systemie informatycznym Uczelni. Studentowi przysługuje prawo składania jednego egzaminu bądź przystępowania do jednego zaliczenia poprawkowego. Student, który zgłasza zastrzeżenia co do bezstronności egzaminatora, formy, trybu i przebiegu egzaminu bądź zaliczenia może wystąpić o przeprowadzenia egzaminu/zaliczenia komisyjnego. W Uczelni stosuje się tradycyjną skalę ocen (od 2,0 do 5,0).

Na tej podstawie można uznać, że wymagania odnoszące się do weryfikacji efektów kształcenia zostały odpowiednio wystandaryzowane, są one w sposób przejrzysty określone w Regulaminie studiów i pozwalają na zachowanie obiektywizmu formułowania ocen. W związku ze wskazanymi powyżej kwestiami niedostosowania w ramach części przedmiotów metod weryfikacji efektów kształcenia, w tym zakresie może dochodzić do braku niezbędnej przejrzystości wymagań.

Z punktu widzenia studentów kierunku wymagania dotyczące oceny są odpowiednio wystandaryzowane. Ogólne ramy systemu oceniania, określone w Regulaminie Studiów, potwierdzają ocenę studentów. Nauczyciele akademicy dodatkowo uszczegółwiają sposób weryfikacji poszczególnych efektów poprzez proponowane zasady i wymagania etapowe. Zasady te są konsekwentnie realizowane.

Na studiach pierwszego stopnia kształcenie na odległość prowadzone jest w ramach czterech przedmiotów: Informatyka w zarządzaniu, Prawo, Finanse, Analiza finansowa. W ramach wszystkich tych przedmiotów całość wykładów prowadzona jest w formie e-learningu, przy czym Prawo obejmuje jedynie wykłady. Natomiast w odniesieniu do pozostałych przedmiotów ćwiczenia odbywają się w ramach bezpośredniego kontaktu z nauczycielem akademickim. Organizacja zajęć przewiduje przeprowadzenie wykładu wprowadzającego z formie bezpośredniego kontaktu z nauczycielem, okresową weryfikację wiedzy i umiejętności w trybie e-learningu oraz końcowe zaliczenie/egzamin w siedzibie uczelni.

Na studiach drugiego stopnia w formie kształcenia na odległość realizowany jest jeden przedmiot – Prawo administracyjne.

Na tej podstawie należy stwierdzić, że zakres i sposób prowadzenia zajęć z wykorzystaniem techniki kształcenia na odległość są zgodne z obowiązującymi przepisami.

Odsiew na ocenianym kierunku jest wyraźnie zróżnicowany w odniesieniu do poszczególnych poziomów i form studiów. W roku akademickim 2012/2013 na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia ze wszystkich roczników skreślonych zostało jedynie 3,8 % przyjętych studentów, a rezygnację złożyło 6,4 %. Na niestacjonarnych studiach pierwszego stopnia skreślonych zostało 10 %, głównie studentów trzeciego roku, a rezygnację ze studiów złożyło 16 %, z kolei głównie z pierwszego roku. Na studiach stacjonarnych drugiego stopnia, przy niewielkiej liczbie studentów, nie wystąpiły na przestrzeni trzech lat studiów skreślenia oraz rezygnacje ze studiów. Natomiast na studiach niestacjonarnych drugiego stopnia skreślenia objęły 5,6 % studentów, zaś rezygnacji również nie odnotowano.

Jako główne przyczyny odsiewu Uczelnia podaje: wyjazdu zagraniczne, trudności w pogodzeniu pracy zawodowej z nauką, indywidualne problemy z nauką, sytuację osobistą studentów oraz problemy ze zdrowiem.

Przyczyny i skala odsiewu nie budzą wątpliwości z punktu widzenia prawidłowego i równego traktowania wszystkich studentów. Jako główne przyczyny odsiewu Jednostka wskazuje wyjazdy zagraniczne, sytuację zawodową, niedającą pogodzić się ze studiowaniem oraz indywidualne problemy studenta, wskazując szczególnie na brak środków potrzebnych do podjęcia płatnych studiów. Studenci obecni na spotkaniu z ZO potwierdzili spostrzeżenia Uczelni w tym zakresie.

Uczelnia podała informacje na temat systemu oceny efektów kształcenia w Regulaminie studiów oraz sylabusach przedmiotów. Dokumenty te dostępne są formie elektronicznej w systemie informatycznym Uczelni. Poza tym informacje na ten temat podawane są przez nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia z danego przedmiotu na pierwszych zajęciach.

Choć obecni na spotkaniu z ZO studenci kierunku określili informację w tym względzie jako właściwą i w pełni satysfakcjonującą, należy stwierdzić, że istnieje jeszcze znaczne pole do zwiększenia działań w tym zakresie. Informacje obecne są w tej chwili przede wszystkim na tablicach ogłoszeniowych. ZO sugeruje umieszczenie pełnych informacji dotyczących systemów oceny na stronie internetowej Jednostki.

2.4)

Uczelnia zbiera opinie absolwentów na temat jakości kształcenia oraz ich sytuacji zawodowej za pomocą dobrowolnej, anonimowej ankiety. W 2012 r. przeprowadzono badania na grupie 240 absolwentów rocznika, który ukończył studia w roku akademickim 2010/2011, a w 2013 r. - 90 absolwentów z roku akademickiego 2011/2012. Dotychczas były zatem prowadzone badania absolwentów po roku od ukończenia studiów. Z badań tych zostały sporządzone raporty zawierające wyniki analiz uzyskanych informacji. Materiały z badań są wykorzystywane do doskonalenia procesu kształcenia.

Monitorowaniem karier i losów absolwentów Jednostki zajmuje się Biuro Karier. Badanie odbywa się przy dość wysokiej zwrotności (ok 80%). Jednym ze powodów wysokiej zwrotności jest konieczność złożenia oświadczenia o zgodzie lub jej braku na udział w badaniu podczas podbijania karty obiegowej. Badanie jest przeprowadzane po egzaminie kończącym studia i w trzy lata po nim. Badanie, realizowane wspólnie z Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku, realizowane jest poprzez ankietę online, zapewniającą anonimowość badanemu. Kwestionariusz ankiety zawiera 39 pytań zamkniętych. Konstrukcję badania należy ocenić prawidłowo. W chwili obecnej nie widać jednak wpływu przeprowadzanych badań w procesie doskonalenia jakości kształcenia.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Uwagi dotyczące procesu dyplomowania:

1. Analiza tematów prac dyplomowych na studiach pierwszym i drugiego stopnia wskazuje, że wszystkie tematy są zgodne z kierunkiem studiów.
2. Prace w większości zawierają część empiryczną związaną najczęściej z przykładem wybranego przedsiębiorstwa.
3. Opinie dotyczące prac dyplomowych sporządzane są przez promotora na formularzu przewidującym wystawienie oceny oraz jej uzasadnienie bez specyfikacji elementów składających się na ocenę. W praktyce prowadzi to do formułowania w większości przypadków krótkich i dość ogólnych opinii.
4. Zakres weryfikacji wiedzy w ramach egzaminu dyplomowego jest wąski, gdyż jedno pytanie związane jest z tematyką pracy, a drugie z reguły dość ogólnego zagadnienia z zakresu kierunku studiów.

W ramach oceny przeprowadzonej przez Państwową Komisję Akredytacyjną w roku 2008 kierunek otrzymał ocenę pozytywną i nie zostały sformułowane zalecenia.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Występuje zgodność założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz koncepcją rozwoju kierunku. Specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia zachowują niezbędną spójność. Przy opracowywaniu efektów i programu kształcenia korzystano z opinii interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Istnieje możliwość osiągnięcia ogólnych i specyficznych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla modułów kształcenia oraz praktyk zawodowych. Pełna ocena jest jednak utrudniona przez określenie szczegółowych efektów kształcenia dla niektórych przedmiotów identycznych z efektami kierunkowymi oraz braku określenia efektów kształcenia dla części przedmiotów.

2.2) Kierunkowe efekty kształcenia zostały sformułowane w większości w sposób zrozumiały i pozwalają na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji. Z punktu widzenia studentów efekty zostały skonstruowane w sposób zrozumiały i sprawdzalny. Studenci nie zostali jednak zaznajomieni w sposób należyty z efektami kierunkowymi. Wskazane jest zwiększenie działań mających na celu pogłębienie wiedzy studentów na temat KRK.

2.3) System weryfikacji efektów kształcenia stosowany na ocenianym kierunku studiów obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia, ale dla części przedmiotów metody te są niekompletne bądź nieadekwatne. Proces dyplomowania pozwala na weryfikację efektów kształcenia, ale nie wprowadzono przepisów wiążących tematykę prac dyplomowych z kierunkiem studiów i specjalnością. Wymagania odnoszące się do

weryfikacji efektów kształcenia zostały odpowiednio wystandaryzowane, są one w sposób przejrzysty określone w Regulaminie studiów i pozwalają na zachowanie obiektywizmu formułowania ocen. Problemy stwarza weryfikacja wymagań dla części przedmiotów w związku ze wskazanym brakiem kompletności bądź nieadekwatnością metod weryfikacji. Z uzyskanych informacji i opinii prezentowanych przez studentów wynika, że system oceny efektów kształcenia jest przejrzysty, powszechnie dostępny i umożliwia właściwą ich weryfikację.

2.4) Uczelnia prowadzi badania losów absolwentów. Sposób monitorowania losów absolwenta należy ocenić prawidłowo. Zaleca się jednostkę do pełniejszego wykorzystywania wyników badania w procesie doskonalenia jakości kształcenia.

Kryterium 3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1).

Uczelnia przyjęła dla programu kształcenia zarówno na studiach pierwszego, jak i drugiego stopnia profil praktyczny. Tymczasem struktura przedmiotowa tego programu jest typową strukturą dla programu ogólnoakademickiego. Praktyki zawodowe dla studentów pierwszego stopnia realizowane są w wymiarze identycznym dla studiów niestacjonarnych i bardzo zbliżonym dla studiów stacjonarnych jak na studiach o profilu ogólnoakademickim. Praktyki zawodowe są natomiast wprowadzone na studiach drugiego stopnia, co z reguły nie ma miejsca dla studiów o profilu ogólnoakademickim. Za jedyny wyróżnik ocenianych programów kształcenia o aspekcie praktycznym, który ma charakter praktyczny jest jeden przedmiot prowadzony przez praktyków. W planach studiów ujęto także projekty. Jednak także ten element kształcenia, nie prowadzi do nadania programowi w wystarczającym stopniu charakteru praktycznego biorąc pod uwagę, że są one stosowane także na studiach z zakresu zarządzania o profilu ogólnoakademickim, a w przypadku ocenianego kierunku studiów wprowadzono je przede wszystkim dla przedmiotów kształcenia podstawowego i kierunkowego (m.in. takich jak Matematyka, Statystyka, Mikroekonomia) czy ogólnego (Geografia ekonomiczna).

Sylwetka absolwenta została określona w sposób bardzo ogólny. Zarówno dla studiów pierwszego, jak i drugiego stopnia zawarta jest ona w czterech zdaniach określających ogólny zakres wiedzy i umiejętności nabywanych przez studentów w trakcie studiów. Struktura kwalifikacji nie nawiązuje do praktycznego profilu kształcenia. Brak jest określenia elementów kwalifikacji zawodowych związanych z praktycznym profilem kształcenia. Brakuje także określenia sylwetki absolwentów odnoszącej się do specjalności, a jedynie wymieniono nazwy specjalności.

W związku z tym wątpliwości budzi możliwość osiągnięcia w odpowiednim stopniu przez realizację ocenianego programu kształcenia celów i efektów kształcenia o charakterze praktycznym. Uczelnia bardzo ogólnikowo określiła sylwetkę absolwenta ocenianego kierunku studiów. W związku z tym nie można dokonać pełnej oceny, na ile zostanie ona osiągnięta przez realizację programu studiów.

Uczelnia prowadzi obecnie na ocenianym kierunku studia według trzech programów: dla trzeciego roku studiów pierwszego stopnia oparty na standardach kształcenia a dla pierwszego i drugiego roku studiów pierwszego i drugiego stopnia na zmieniających w poszczególnych latach programach opartych na Krajowych Ramach Kwalifikacji.

Program kształcenia, w oparciu o który prowadzone są studia dla obecnego trzeciego roku studiów pierwszego stopnia przewiduje dla studiów stacjonarnych łączną liczbę godzin zajęć 2000, w tym 885 godzin wykładów, 915 godzin ćwiczeń i 200 godzin projektów. Studenci kończący studia uzyskują 182 punkty ECTS. Plan studiów obejmuje wszystkie treści

podstawowe i kierunkowe wymagane przez standardy kształcenia w odpowiednim wymiarze czasowym. Także wymiar języka obcego i innych przedmiotów kształcenia ogólnego jest zgodny ze standardami. Na studiach niestacjonarnych łączny wymiar godzin wynosi 1200, w tym 610 wykładów, 472 ćwiczeń oraz 118 godzin projektów. Realizowane są wszystkie treści kształcenia ujęte w standardach kształcenia. Studenci otrzymują 180 punktów ECTS. W przypadku obydwu form studiów włączenie do planu studiów godzin przeznaczonych na realizację projektów powoduje, że 10 % godzin jest realizowanych w ramach zajęć bez bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich. Program ten odpowiada wymaganiom określonym w standardach kształcenia.

Program kształcenia dla studiów pierwszego stopnia, które rozpoczęły się w roku akademickim 2012/2013 został przyjęty Uchwałą nr 1/2012 Rady Wydziału Zarządzania i Marketingu w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 15.06.2012 r. Uchwała nie zawiera tytułu określającego w jakiej sprawie została podjęta i informacji, że zatwierdzany program stanowi załącznik do niej. Program studiów stacjonarnych obejmuje 1550 godzin zajęć dydaktycznych (875 wykładów i 675 ćwiczeń), 150 godzin praktyki zawodowej i 150 godzin wykładów gościnnych prowadzonych przez praktyków. Uczelnia zalicza także do ogólnej liczby godzin 400 przeznaczonych na realizację projektów oraz 2318 godzin pracy własnej. Natomiast na studiach niestacjonarnych zajęcia dydaktyczne obejmują 791 godzin (436 wykładów i 355 ćwiczeń), 120 godzin praktyki zawodowej, 80 godzin wykładów gościnnych prowadzonych przez praktyków. Do ogólnej liczby godzin zaliczono 134 godziny przeznaczone na wykonanie projektów oraz 3379 godzin pracy własnej. Program ten został poddany modyfikacjom w kolejnym roku polegającym na zwiększeniu bądź zmniejszeniu wymiaru godzin z kilku przedmiotów oraz dodaniu ćwiczeń do jednego przedmiotu.

Program kształcenia dla studiów rozpoczętych w roku akademickim 2013/2014 został przyjęty Uchwałą nr 1/2013 Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 21 czerwca 2013 r. Przewiduje on, że studia pierwszego stopnia trwają 6 semestrów. Na studiach stacjonarnych łączna liczba godzin zajęć dydaktycznych wynosi 1853, w tym 150 godzin praktyki zawodowej. Uczelnia wlicza także do programu studiów 400 godzin projektów. Program kształcenia składa się z 4 modułów. Moduł kształcenia ogólnego obejmuje w szczególności 120 godzin języka obcego, Technologię informacyjną oraz trzy przedmioty poszerzające wiedzę ogólną. W sylabusie dla języka angielskiego przyjęto jako wymaganie wstępne potwierdzoną znajomość tego języka na poziomie A2/B1. Tymczasem wymagania rekrutacyjne nie przewidują takiego warunku. Moduł podstawowy składa się z 7 przedmiotów przekazujących wiedzę z zakresu ekonomii, zarządzania, finansów, prawa oraz metod ilościowych. Moduł kierunkowy zawiera zestaw 10 przedmiotów szczegółowych z zakresu zarządzania. Zakres przedmiotowy treści programowych ujętych w ramach tych modułów oraz wymiary godzinowe poszczególnych przedmiotów są prawidłowe i odpowiadają kierunkowi kształcenia *zarządzanie*. Moduł przedmiotów do wyboru obejmuje przedmioty specjalnościowe, praktykę zawodową (150 godz.), wykłady gościnne prowadzone przez praktyków (150 godz.) oraz seminarium dyplomowe.

Na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia oferowanych jest 8 specjalności. Są to: *Zarządzanie* marketingowe w przedsiębiorstwie, *Zarządzanie* kadrami i psychologia zarządzania, *Zarządzanie* logistyką, Europeistyka i stosunki międzynarodowe, Informatyka gospodarcza, *Zarządzanie* w budownictwie, *Zarządzanie* sprzedażą, Management for development. Każda ze specjalności składa się z 6 przedmiotów po 30 godzin każdy. Poza specjalnością Europeistyka i stosunki międzynarodowe pozostałe pod względem treści programowych odpowiadają dyscyplinie nauk o zarządzaniu. Należy zwrócić przy tym uwagę, że jest to specjalność niespójna wewnętrznie, gdyż włączono do niej takie przedmioty jak: Studium wykonalności projektów inwestycyjnych czy *Zarządzanie* w jednostkach administracji publicznej, których związek z nazwą specjalności jest wątpliwy, natomiast

ocena treści nie jest możliwa, gdyż Uczelnia nie przedstawiła sylabusów tych przedmiotów. W praktyce, ze względu na małą liczbę studentów realizowana jest jedna specjalność – Zarządzanie kadrami.

Zajęcia na ocenianym kierunku studiów realizowane z bezpośrednim udziałem nauczyciela obejmują łącznie 848 godzin wykładów i 705 godzin ćwiczeń (w tym 120 godzin nauki języka obcego, 60 godzin wychowania fizycznego i 90 godzin seminarium dyplomowego). Z tego wynika, że znaczna część zajęć jest realizowana w formie wykładów. W szczególności przedmiot Funkcjonowanie i rozwój organizacji (wykłady gościnne) w wymiarze 150 godzin prowadzony jest przez praktyków jako wykład. Dominacja wykładowej formy zajęć nie sprzyja realizacji efektów kształcenia przyjętych dla programu kształcenia o profilu praktycznym.

Plan studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia ma taki sam układ modułów i przedmiotów, jak studiów stacjonarnych (poza wychowaniem fizycznym). Różnica polega na mniejszym wymiarze godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego. Łączny wymiar godzin obejmujący wykłady i ćwiczenia wynosi 792. Nauka języka obcego obejmuje zaledwie 70 godzin lektoraty, co rodzi wątpliwość co do możliwości osiągnięcia założonego w efektach kształcenia poziomu znajomości języka na poziomie B2. Także wiele przedmiotów podstawowych realizowanych jest w małym wymiarze godzinowym – np. Mikroekonomia 35, Matematyka 24, Statystyka 24, Prawo 24. Kilka przedmiotów kierunkowych ma wymiar 14 godzin, w dodatku samego wykładu ((Zachowania organizacyjne, Zarządzanie projektami, Badania marketingowe). Program kształcenia przewiduje także praktykę zawodową w wymiarze 120 godzin, wykłady realizowane przez praktyków w ramach przedmiotu Funkcjonowanie i rozwój organizacji 80 godzin, seminarium dyplomowe 48 godzin.

Wykłady prowadzone przez praktyków w ramach przedmiotu Funkcjonowanie i rozwój organizacji nosiły w roku akademickim 2013/2014 nazwę „Oko w oko z Liderami Podlaskiej Gospodarki”. Były one prowadzone przez przedsiębiorców, właścicieli firm i miały na celu, jak wskazano w Raporcie samooceny, „umożliwienie studentom zapoznania się z biznesowym i praktycznym spojrzeniem na zagadnienia, teorie i procesy, z którymi zapoznają się na zajęciach”. Wykłady te są organizowane dla wszystkich studentów kierunku *zarządzanie*, zarówno studiów pierwszego, jak i drugiego stopnia. Studenci studiów stacjonarnych są zobowiązani do udziału w sześciu wykładach w każdym semestrze, a studenci studiów niestacjonarnych w trzech wykładach. Oznacza to, że studenci w zależności od formy studiów realizują inny program zajęć związanych z tym przedmiotem. Z dydaktycznego punktu widzenia zajęcia te z jednej strony pozwalają studentom na zapoznanie się z problematyką praktyczną, ale z drugiej strony forma wykładu o znacznym wymiarze godzin nie sprzyja kształtowaniu umiejętności słuchaczy.

Na studiach niestacjonarnych oferowanych jest 8 takich samych specjalności jakie są na studiach stacjonarnych. Łączny wymiar godzin przewidziany na specjalność jest o ponad połowę niższy i wynosi 84. Każdy z 6 wykładów jest realizowany w ramach 14 godzin.

Plan studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia przewiduje, że 55% zajęć z bezpośrednim udziałem nauczyciela prowadzonych jest w formie wykładów. Wykład jest jedyną formą zajęć z takich przedmiotów, jak Prawo, Zachowania organizacyjne, Zarządzanie projektami, Zarządzanie jakością, Badania marketingowe, z wszystkich przedmiotów obieralnych, takich jak w szczególności Sprawozdawczość finansowa, Bankowość, Finanse publiczne. Taki udział zajęć wykładowych bądź prowadzenie niektórych przedmiotów wyłącznie w formie wykładów rodzi wątpliwość co do możliwości osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia w ramach profilu praktycznego.

Uczelnia ujęła odrębnie w programie kształcenia godziny przewidziane na realizację projektów. Na studiach stacjonarnych przewidziano dla nich łącznie 400 godzin. Projekty są przewidziane dla 17 przedmiotów, w tym w szczególności z Technologii informacyjnej, Mikroekonomii, Matematyki, Statystyki, seminarium dyplomowego, praktyki zawodowej.

Dokonana w trakcie wizytacji ocena projektów z tych przedmiotów wskazuje, że nie mają one charakteru praktycznego – np. projekty z Mikroekonomii zawierają elementy podręcznikowej wiedzy z tego przedmiotu i stanowią kompilację wiedzy z jednego bądź dwóch podręczników. Na studiach niestacjonarnych w planie studiów ujęte są godziny projektów w łącznym wymiarze 134 godzin, dla 13 przedmiotów, w tym wymienionych dla studiów stacjonarnych.

Program studiów stacjonarnych pierwszego stopnia stwarza możliwość dokonywania wyboru zajęć ujętych w module przedmiotów do wyboru. Składają się na nie specjalności, seminarium dyplomowe, praktyka zawodowa, przedmiot prowadzony przez praktyków oraz 3 przedmioty wybierane z dziewięciu (6 z finansów oraz z prawa, kultury i architektury). Przedmioty te obejmują łącznie 31 punktów ECTS.

Program kształcenia dla studiów drugiego stopnia, które rozpoczęły się w roku akademickim 2012/2013 został przyjęty Uchwałą nr 1/2012 Rady Wydziału Zarządzania i Marketingu w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 15.06.2012 r. Na obydwu rocznikach studia prowadzone są wyłącznie w formie studiów niestacjonarnych. Studia drugiego stopnia według wszystkich programów kształcenia przewidują czas trwania 4 semestry. Dla studiów prowadzonych w formie stacjonarnej program kształcenia wprowadzony w 2012 r. przewiduje łączny wymiar godzin zajęć dydaktycznych w wysokości 800, w tym 515 wykładów i 285 ćwiczeń oraz 120 godzin praktyki zawodowej i 80 godzin wykładów gościnnych prowadzonych przez praktyków. Studenci realizują także projekty, na które przewidziano 500 godzin. Na studiach drugiego stopnia łączny wymiar godzin zajęć dydaktycznych wynosi 408, w tym 266 wykładów i 142 ćwiczeń oraz 60 godzin praktyki zawodowej i 56 godzin wykładów gościnnych prowadzonych przez praktyków. Na projekty przewidziano 266 godzin. Uczelnia dokonała minimalnej korekty programu w następnym roku dodając 5 godzin z jednego przedmiotu.

Program kształcenia dla studiów drugiego stopnia na kierunku *zarządzanie* o profilu praktycznym realizowany od roku akademickiego 2013/2014 przewiduje łączny wymiar 795 godzin zajęć dydaktycznych prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego dla studiów stacjonarnych i 408 dla studiów niestacjonarnych. Układ przedmiotowy dla obydwu form studiów jest identyczny. Przedmioty ujęte są w trzy moduły – podstawowy, kierunkowy i przedmiotów do wyboru. W ramach dwóch pierwszych modułów ujęte zostały wszystkie typowe przedmioty wchodzące w skład programów kształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia dla kierunku *zarządzanie*. Udział zajęć prowadzonych w formie wykładów w łącznej liczbie godzin wynosi na studiach stacjonarnych 64%, a na niestacjonarnych 62%. Wykład jest jedyną formą zajęć dla dwóch z pięciu przedmiotów podstawowych oraz aż ośmiu z 10 przedmiotów kierunkowych. Wykłady z poszczególnych przedmiotów na studiach niestacjonarnych w zdecydowanej większości mają wymiar jedynie 14 godzin. Taka proporcja form zajęć i wymiar godzinowy przedmiotów dla profilu praktycznego stwarza poważne wątpliwości co do możliwości realizacji założonych efektów kształcenia, zwłaszcza w zakresie umiejętności.

Na studiach drugiego stopnia w obydwu ich formach oferowany jest ten sam zestaw specjalności. Są to: Zarządzanie organizacjami, Informatyka w zarządzaniu, Organizacja i administrowanie, Organizacja i dowodzenie, Zarządzanie w sporcie, Zarządzanie funduszami UE, Zarządzanie w instytucjach pomocy społecznej. Każda specjalność składa się z 4 przedmiotów, po 30 godzin na przedmiot na studiach stacjonarnych i 16 na niestacjonarnych. Treści kształcenia w ramach wszystkich specjalności są zgodne z dyscypliną nauk o zarządzaniu.

Program kształcenia na studiach drugiego stopnia ujmuje także seminarium magisterskie w wymiarze 60 godzin na studiach stacjonarnych i 32 godziny na niestacjonarnych, praktykę zawodową odpowiednio 120 i 60 godzin, wykłady prowadzone przez praktyków w ramach przedmiotu Funkcjonowanie i rozwój organizacji (80/56 godzin)

oraz przedmioty obieralne (60/28). Wszystkie te przedmioty tworzą moduł przedmiotów do wyboru, na które przypada 41,6 % punktów ECTS.

Uczelnia ujęła w programie kształcenia godziny przeznaczone na wykonywanie projektów – łącznie 500 na studiach stacjonarnych i 226 na studiach niestacjonarnych. Projekty przewidziane są dla 13 przedmiotów na studiach stacjonarnych i 11 na niestacjonarnych. Objętych jest nimi w szczególności większość przedmiotów podstawowych i kierunkowych oraz praktyka zawodowa na studiach stacjonarnych i seminarium magisterskie na studiach niestacjonarnych.

Uczelnia nie przedstawiła w sylabusach przedmiotów metod dydaktycznych jakie są w ich ramach stosowane dla osiągnięcia założonych efektów kształcenia.

Studenci, obecni na spotkaniu z ZO, nie zgłosili żadnych uwag odnośnie spraw będących przedmiotem oceny w tym zakresie. Uczelnia i Jednostka konsultują zmiany dotyczące prawidłowości doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia z przedstawicielami Samorządu Studenckiego.

Zasady, w oparciu o które został zbudowany system ECTS zostały określone w Regulaminie studiów. Określa on w szczególności, że punktacja ECTS wyraża nakład pracy studenta, jaką musi on wykonać, aby uzyskać zaliczenie danego przedmiotu. Dla określenia liczby punktów przypisanych do poszczególnych przedmiotów posłużono się przelicznikiem 1 punkt za 25 godzin pracy studenta. Liczbę punktów przypisanych poszczególnym przedmiotom ustalają rady wydziału w planach studiów. Student uzyskuje punkty ECTS przypisane do przedmiotu po osiągnięciu wszystkich zakładanych efektów kształcenia.

Program kształcenia na ocenianym kierunku studiów dla studiów pierwszego stopnia przewiduje uzyskanie przez absolwenta łącznie 182 punkty ECTS na studiach stacjonarnych i 180 punktów ECTS na studiach niestacjonarnych. Za zajęcia z zakresu nauk podstawowych, do których odnoszą się efekty kształcenia 44 punkty, przedmioty kształcenia ogólnego 33 punkty, przedmioty kierunkowe 48 punktów. Studenci dokonują wyboru modułów kształcenia i przedmiotów, dla których przypisano łącznie 57 punktów ECTS. Godne podkreślenia ze względu na wybrany profil kształcenia jest przyjęcie, że za praktykę zawodową i wykłady prowadzone przez praktyków student otrzymuje po 10 punktów ECTS. Za seminarium dyplomowe przewidzianych jest 10 punktów.

Program kształcenia na studiach drugiego stopnia na kierunku *zarządzanie* przewiduje uzyskanie 120 punktów ECTS. Za zajęcia z zakresu nauk podstawowych, do których odnoszą się efekty kształcenia 28 punktów, przedmioty kierunkowe 42 punkty. Studenci dokonują wyboru modułów kształcenia i przedmiotów, dla których przypisano łącznie 50 punktów ECTS. W związku z praktycznym profilem kształcenia przyjętym dla ocenianego kierunku należy wskazać, że za praktykę zawodową student otrzymuje 7 punktów ECTS a za wykłady prowadzone przez praktyków 6. Za seminarium dyplomowe przewidzianych jest 15 punktów.

Studenci nie zgłosili uwag do obowiązującej punktacji ECTS: punkty odzwierciedlają według nich w sposób właściwy nakład pracy, jaki muszą włożyć do opanowania każdego z przedmiotów. Uczelnia i Jednostka w chwili obecnej nie monitorują opinii studentów w tym zakresie. Sugeruje się wprowadzenie narzędzia, w celu stworzenia mechanizmu, służącego diagnozowaniu ewentualnych problemów w tym zakresie.

Tak skonstruowany system punktacji ECTS jest zgodny z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

System ECTS stosowany na ocenianym kierunku studiów dopuszcza uznawanie osiągniętych przez studenta wyników kształcenia przy przenoszeniu studentów z innych uczelni krajowych i zagranicznych lub też między wydziałami uczelni. Stosowane są w tym przypadku zasady przenoszenia osiągnięć studenta zajęć zaliczonych w danej uczelni zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14.09.2011 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć realizowanych przez studenta (Dz. U. Nr. 201,

poz. 1187). Decyzję o przeniesieniu i uznaniu osiągnięć studenta podejmuje dziekan na podstawie dokumentacji przebiegu studiów na innym wydziale bądź w innej uczelni. Tym samym system punktów ECTS stosowany na ocenianym kierunku studiów umożliwia studentom indywidualizację procesu kształcenia przez wybór przedmiotów oraz udział w wymianie międzyuczelnianej. Dla zaliczenia semestru i całych studiów student musi uzyskać przewidzianą w programie liczbę punktów ECTS, które w szczególności przypisane są do przedmiotów wybieralnych. Studenci uczestniczący w wymianie międzyuczelnianej i międzynarodowej także muszą uzyskać wymaganą przez program kształcenia liczbę punktów ECTS. Na ocenianym kierunku studiów w wymianie międzyuczelnianej i międzynarodowej uczestniczyło w ostatnim roku akademickim 3 studentów.

Program stacjonarnych studiów pierwszego stopnia przewiduje, że większość przedmiotów podstawowych realizowanych jest w dwóch pierwszych semestrach. Jedynie Podstawy nauki o przedsiębiorstwie i Finanse realizowane są w czwartym semestrze, co można ocenić jako nieco zbyt późne biorąc pod uwagę podstawowy charakter tych przedmiotów. Przedmioty kierunkowe realizowane są w większości w semestrach 3, 4 i 5 (tylko Zachowania organizacyjne ujęto w drugim semestrze). Także w odniesieniu do tej grupy przedmiotów umiejscowienie Finansów przedsiębiorstw i Analizy ekonomicznej w piątym semestrze należy uznać za zbyt późne, gdyż dostarczają one wiedzy i kształtują umiejętności, które powinny być wykorzystywane w ramach innych przedmiotów ujętych we wcześniejszych bądź równoległych zajęciach. Przedmioty specjalnościowe realizowane są w ostatnich dwóch semestrach, co jest rozwiązaniem zasadnym. Zajęcia z przedmiotów kształcenia ogólnego realizowane są w większości w dwóch pierwszych semestrach, poza Polityką społeczną oraz Międzynarodowymi stosunkami gospodarczymi, które umiejscowiono w ostatnim semestrze. Taka sekwencja dla tej grupy przedmiotów jest właściwa. Seminarium dyplomowe trwa przez ostatnie trzy semestry.

Na studiach niestacjonarnych pierwszego stopnia sekwencja przedmiotów w odniesieniu do niektórych przedmiotów jest nieco inna niż na studiach stacjonarnych. Na przykład Analiza finansowa jest dopiero w szóstym semestrze, co należy uznać za zbyt późne. Natomiast MSG jest dość wcześnie, bo już w drugim semestrze.

Program studiów drugiego stopnia prowadzonych w Uczelni wyłącznie w formie niestacjonarnej przewiduje, że większość zajęć z przedmiotów podstawowych odbywa się w dwóch pierwszych semestrach, przedmioty kierunkowe realizowane są głównie w pierwszym i trzecim semestrze, a przedmioty specjalizacyjne rozproszone są we wszystkich semestrach. Nastęstwo przedmiotów ujętych w planie studiów drugiego stopnia jest właściwe.

Podsumowując należy stwierdzić, że sekwencja przedmiotów i modułów jest ogólnie prawidłowa. Pewne uwagi można mieć jedynie do kilku przedmiotów na studiach pierwszego stopnia.

Jeśli chodzi o poprawność sekwencji przedmiotów i modułów w planie i programie studiów na ocenianym kierunku, studenci nie mieli uwag szczegółowych w tym zakresie. Pozytywna ocena studentów wiąże się z wysokim zaufaniem, jakie studenci mają w tym zakresie do Uczelni i Jednostki.

Program kształcenia ocenianego kierunku studiów ujmuje praktykę zawodową jako jej obligatoryjny element. Na studiach pierwszego stopnia praktyka na studiach stacjonarnych ma wymiar 150 godzin dydaktycznych, a na studiach niestacjonarnych 120 godzin. Natomiast na studiach drugiego stopnia wymiar praktyki wynosi odpowiednio 120 i 60 godzin.

Zasady odbywania i organizacja praktyk są przedmiotem regulacji wprowadzonych Zarządzeniem nr RK/0210/08/2013 Rektora Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 6 maja 2013 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu odbywania praktyk zawodowych przez studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku.

W Regulaminie praktyk określono obszernie cele praktyk zawodowych, zwracając w szczególności uwagę na praktyczne zastosowanie zdobytej wiedzy teoretycznej i jej weryfikację w praktyce, kształtowanie umiejętności związanych z wykonywaniem pracy zawodowej, zapoznanie się z procesami zachodzącymi w jednostkach gospodarczych i instytucjach oraz ewentualne gromadzenie materiałów do pracy zawodowej. Tak określone cele odpowiadają efektom kształcenia przewidzianym dla praktyki zawodowej na ocenianym kierunku studiów. Uczelnia przygotowuje ramowy program praktyki. Praktyki odbywają się na podstawie umów o organizację praktyk zawodowych przygotowywanych przez Uczelnię. Student ma prawo samodzielnego wyboru miejsca praktyki.

Praktyki zawodowe na studiach pierwszego stopnia studenci studiów stacjonarnych odbywają w semestrze piątym i szóstym, a studiów niestacjonarnych w semestrze czwartym i szóstym. Natomiast na studiach drugiego stopnia praktyka jest realizowana na ostatnim semestrze. Taki rozkład czasowy praktyk należy uznać za zasadny z punktu widzenia celów, jakie mają one realizować.

Dziekan powołuje opiekunów praktyk zawodowych, których obowiązkiem jest w szczególności kontrola przebiegu praktyki. Obecnie funkcje te powierzane są promotorom. Zaliczenie praktyki dokonywane jest na podstawie dokumentacji składanej przez studenta pozwalającej na ocenę stopnia realizacji programu praktyki (dziennik praktyki), poświadczonej przez zakładowego opiekuna praktyki. Praktyka jest zaliczana przez dziekana bądź opiekuna praktyk. Dziekan na wniosek studenta może zaliczyć pracę zawodową wykonywaną przez studenta, o ile jest zgodna z wymaganiami programowymi dla danego kierunku studiów, na poczet praktyki zawodowej.

Zapoznanie się z dokumentacją praktyk zawodowych na ocenianym kierunku studiów pozwala na stwierdzenie, że jest ona prowadzona prawidłowo. W szczególności w teczkach absolwentów znajdują sprawozdania z przebiegu praktyki, poświadczone przez zakład pracy i zawierające jej zaliczenie. Praktyki odbywają wszyscy studenci studiów stacjonarnych, natomiast około 60% studentów studiów niestacjonarnych ma zaliczona praktykę na podstawie wykonywanej pracy zawodowej.

Na podstawie powyższej analizy należy stwierdzić, że zapewniona została spójności programu i wymiaru praktyk studenckich oraz doboru miejsc, w których się odbywają, z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Pewne wątpliwości występują co do terminu ich realizacji w kontekście podziału praktyk na studiach pierwszego stopnia na cztery semestry. Ocena systemu kontroli i zaliczania praktyk funkcjonuje prawidłowo.

Studenci oceniają pozytywnie nadzór dydaktyczno-wychowawczy i organizacyjno-nadzorczy nad przebiegiem praktyk studenckich na kierunku „zarządzanie”. W czasie spotkania z ZO nie zgłosili w tym aspekcie żadnych uwag. Studenci niestacjonarni doceniają możliwość zaliczenia pracy zawodowej w poczet praktyk. Za szczególnie istotne uznają, iż Uczelnia rozumie przez pracę zawodową nie tylko stosunek pracy, ale również pracę na podstawie umów cywilnoprawnych i własną działalność gospodarczą.

Praktyki zawodowe realizowane są zgodnie z uczelnianym „Regulaminem odbywania praktyk zawodowych...”, wprowadzonym Zarządzeniem Rektora Uczelni z dnia 6.05.2013. W przypadku kierunku „zarządzanie”: na studiach I stopnia studenci odbywają praktyki zawodowe na III roku 5 i 6 semestrze. W przypadku studiów II stopnia studenci realizują praktyki zawodowe na II roku 4 semestrze studiów. Praktyki mogą być realizowane w Uczelni lub instytucjach zewnętrznych.

Program praktyk ustala Dziekan, za nadzór nad praktyką i weryfikację efektów kształcenia odpowiada opiekun praktyk zawodowych.

Organizację studiów w Uczelni prowadzącej oceniany kierunek studiów określają Regulamin studiów oraz zarządzenia Rektora w sprawie organizacji roku akademickiego. Te ostatnie podają terminarz zajęć dydaktycznych, sesji egzaminacyjnych i przerw w zajęciach.

Zajęcia na studiach stacjonarnych odbywają się od wtorku do piątku z różnym rozkładem czasowym pomiędzy godzinami 8.00 i 15.30. Większość zajęć organizowana jest w blokach dwugodzinnych w 15-minutową przerwą między nimi.

Zajęcia na studiach niestacjonarnych prowadzone są w ramach zjazdów. W semestrze organizowanych jest zaledwie 7 zjazdów. Jedynie dla trzeciego roku studiów pierwszego stopnia realizującego „stary” program kształcenia organizowanych jest 8 zjazdów. Zjazdy odbywają się z reguły co dwa tygodnie w systemie trzydniowym: piątek, sobota i niedziela. W piątki odbywają się wykłady z przedmiotu Funkcjonowanie i rozwój organizacji prowadzone przez praktyków - zajęcia te odbywają się w godzinach 17.00-20.00. W soboty zajęcia odbywają się w godzinach 8.00-20.00, a w niedziele w godzinach 8.00-18.00. Większość zajęć organizowanych jest w blokach obejmujących 2-3 godziny lekcyjne. Pomiedzy zajęciami z poszczególnych przedmiotów przerwy wynoszą 15 minut a przerwa obiadowa 30 minut. Należy zwrócić uwagę, że w odniesieniu do jednego przedmiotu nastąpiła nadmierna koncentracja zajęć – wykład z Teorii systemów gospodarczych był realizowany w trakcie jednego tygodnia, przy czym jednego dnia trwał 10 godzin zegarowych, a drugiego 8 godzin i 15 minut.

Wszystkie wykłady odbywają się w ramach jednej grupy tworzonej dla danego rocznika studiów. Liczebność grup wykładowych wynosi na studiach pierwszego stopnia od 18 do 41 osób, a na studiach drugiego stopnia od 98 do 169. Grupy ćwiczeniowe na studiach pierwszego stopnia wynoszą od 18 do 31 osób, a na studiach drugiego stopnia 33 osoby. W tym ostatnim przypadku liczebności te są nadmierne z punktu widzenia możliwości efektywnego stosowania aktywnych metod dydaktycznych.

Taka organizacja procesu dydaktycznego jest zasadniczo prawidłowa. Należy jednak zwrócić uwagę, że stosunkowo mała liczba zjazdów na studiach niestacjonarnych prowadzi do dużej koncentracji zajęć w soboty i niedziele.

Obecną organizację procesu kształcenia w ramach stacjonarnej i niestacjonarnej formy kształcenia studenci oceniają pozytywnie. Studenci reprezentujący każdą z form kształcenia prawidłowo opisali różnice w organizacji procesu kształcenia i ocenili je jako odpowiadające ich potrzebom.

Regulamin studiów obowiązujący w Uczelni wprowadza możliwość studiowania według indywidualnego planu studiów i programu kształcenia (IPS) oraz indywidualnej organizacji studiów (IOS).

Indywidualny tok studiów przeznaczony jest dla wybitnie uzdolnionych studentów, którzy wyróżniają się najwyższymi wynikami w nauce. Zgodę na IPS może otrzymać student po ukończeniu pierwszego roku studiów pierwszego stopnia. Dziekan wyznacza dla studenta opiekuna naukowego spośród nauczycieli akademickich ze stopniem naukowym. Indywidualny plan studiów może przewidywać realizację innych modułów i przedmiotów niż ujęte w programie kształcenia dla danego kierunku studiów, pod warunkiem jednak osiągnięcia tych samych efektów kształcenia. Opiekuna i indywidualny plan studiów zatwierdza rada wydziału. Obecnie na ocenianym kierunku studiów żaden student nie korzysta z IPS.

Dziekan może wyrazić także zgodę na przyznanie studentowi indywidualnej organizacji studiów. Polega ona na zmianie terminu bądź sposobu realizacji oraz zaliczania modułów i przedmiotów obowiązujących w semestrze bądź roku studiów. Możliwość studiowania według zasad IOS w szczególności osobom samotnie wychowującym dzieci, studiującym równolegle na więcej niż jednym kierunku studiów, uczestnikom prac badawczych oraz osobom niepełnosprawnym. Osoba, które przyznano IOS jest zobowiązana do zaliczenia wszystkich przedmiotów ujętych w planie studiów. Obecnie na ocenianym kierunku z IOS korzysta 5 studentów.

Kwestię indywidualizacji toku studiów regulują właściwe przepisy Regulaminu Studiów (§ 25-27), który zakłada możliwość studiowania w ramach indywidualnego

programu studiów lub w ramach indywidualnej organizacji studiów. Indywidualny program studiów skierowany jest do szczególnie zdolnych i wyróżniających się studentów, który wyróżnia się najwyższymi wynikami w nauce. Indywidualna organizacja studiów to forma studiowania skierowana do studentów, którzy m.in.: nie mogą regularnie uczestniczyć we wszystkich zajęciach ze względu na stan zdrowia, studiowanie innych kierunków studiów, wychowywanie dzieci. Umożliwia ona studiowanie wg indywidualnego harmonogramu realizacji programu studiów i terminarza zajęć. Oprócz możliwości stworzonych przez indywidualną organizację studiów, warunki indywidualizacji studiów dla studentów z niepełnosprawnością polegają na właściwym dostosowaniu sposobu organizacji i realizacji procesu dydaktycznego, w tym warunków odbywania studiów do rodzaju niepełnosprawności. Studenci stworzone przez Uczelnię możliwości w zakresie indywidualizacji procesu kształcenia ocenili, na spotkaniu z ZO, jako właściwie skonstruowane i nie zgłosili żadnych uwag do ich funkcjonowania. Podczas spotkania z ZO nie byli obecni studenci korzystający z tych możliwości, ocena prawidłowości ich realizacji jest więc niemożliwa.

3.2).

Program kształcenia na kierunku *zarządzanie*, zarówno na studiach pierwszego, jak i drugiego stopnia, został opracowany w układzie obejmującym efekty kierunkowe i szczegółowe oraz treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów i formy ich realizacji. Nie określono natomiast metod dydaktycznych stosowanych w ramach poszczególnych przedmiotów. Do efektów szczegółowych zostały w odpowiedni sposób odniesione treści programowe. Są one opisane z reguły w sposób dość syntetyczny. Podstawowym problemem związanym ze spójnością programu kształcenia z efektami kształcenia jest umiejscowienie programu kształcenia w profilu praktycznym i przyjęcie dla niego takich efektów, podczas gdy treści programowe i formy zajęć nie mają w odpowiednim zakresie charakteru praktycznego. W szczególności brakuje określenia metod dydaktycznych, które mogłyby wskazywać na praktyczny charakter programu kształcenia. Na tej podstawie można stwierdzić, że efekty kształcenia, treści programowe i formy w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów nie tworzą w pełni spójnej całości.

W ramach oceny kierunku *zarządzanie* przeprowadzonej przez Państwową Komisję Akredytacyjną w 2008 r. nie sformułowano w ramach niniejszego kryterium zaleceń.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego (ocena: *znacząco*)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Uczelnia zbyt ogólnikowo określiła sylwetkę absolwenta. Wątpliwości budzi możliwość osiągnięcia w odpowiednim stopniu przez realizację ocenianego programu kształcenia celów i efektów kształcenia o charakterze praktycznym. Program kształcenia posiada strukturę przedmiotową, zawiera treści programowe, stosuje formy zajęć typowe dla profilu ogólnoakademickiego. Elementów o charakterze praktycznym jest w nim stosunkowo niewiele. Nie określono przy tym stosowanych w ramach zajęć metod dydaktycznych, co dodatkowo utrudnia zakwalifikowanie programu do profilu praktycznego. Znaczna część zajęć jest prowadzona w formie wykładów, a dla części przedmiotów jest to jedyna forma zajęć, co ogranicza możliwość kształtowania efektów w zakresie umiejętności. Specjalności (poza Europeistyka i stosunki międzynarodowe) są zgodne z dyscypliną nauk o zarządzaniu.

3.2)

Efekty kształcenia, treści programowe i formy w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów nie tworzą w pełni spójnej całości.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

4.1).

Zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku prowadzi 18 pracowników, dla których Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy. Jest wśród nich:

- 2 profesorów nauk ekonomicznych,
- 4 doktorów habilitowanych nauk ekonomicznych,
- 5 doktorów nauk ekonomicznych,
- 1 doktor nauk humanistycznych,
- 1 doktor nauk technicznych.

Ponadto zajęcia dydaktyczne na podstawie umów o pracę, umów o dzieło prowadzi 10 pracowników, w tym:

- 1 profesor nauk ekonomicznych,
- 1 doktor habilitowany nauk ekonomicznych,
- 5 doktorów nauk ekonomicznych,
- 3 magistrów.

Udokumentowany dorobek praktyczny posiada 9 doktorów i 2 magistrów, co pozwala wnosić o ich przygotowaniu do realizacji praktycznego profilu kształcenia.

Liczba i struktura kwalifikacji pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne w pełni umożliwiają osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia odnoszących się do dziedziny nauk ekonomicznych w dyscyplinie: nauki o zarządzaniu i ekonomii.

4.2)

Uczelnia wskazała do minimum kadrowego ocenianego kierunku:

- 2 profesorów nauk ekonomicznych,
- 4 doktorów habilitowanych nauk ekonomicznych,
- 5 doktorów nauk ekonomicznych,
- 1 doktora nauk humanistycznych - socjolog – dorobek z migracje zagraniczne, rynek pracy, kapitał społeczny w przedsiębiorstwie,
- 1 doktora nauk technicznych – budownictwo – dorobek ze strategii przedsiębiorstw budowlanych, ocena efektywności przedsiębiorstw, efektywność inwestycji.

Wszyscy wskazani do minimum kadrowego pracownicy spełniają wymogi formalne, a przegląd ich dorobku naukowego i publikacji z ostatnich lat wskazuje na prowadzenie badań w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i ekonomii. Badania naukowe i dorobek naukowy w zakresie nauk o zarządzaniu posiada 3 profesorów i 7 doktorów, w zakresie ekonomii: 2 profesorów i 1 doktor.

Udokumentowany dorobek praktyczny posiada 1 doktor habilitowany i 5 doktorów zaliczonych do minimum kadrowego .

Uczelnia spełnia wymagania dotyczące minimum kadrowego dla ocenianego kierunku. Minimum to stanowi 6 profesorów i doktorów habilitowanych oraz 7 doktorów. Dorobek naukowy i kwalifikacje zaliczonej do minimum kadry są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. W procesie dydaktycznym uczestniczą nauczyciele posiadający praktyczne doświadczenie. Należy jednak zwrócić uwagę na podeszły wiek większości zaliczonych do minimum profesorów oraz niewielką aktywność publikacyjną kilku z nich, co stanowi pewne zagrożenie dla stabilności tego minimum.

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na ocenę, czy nauczyciel akademicki spełnia wymagania do zaliczenia do minimum kadrowego na kierunku *zarządzanie*, tj. czy posiada odpowiednie kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły naukowe oraz dorobek lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów

– zgodnie z wymaganiami określonymi w § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 131), w jakim wymiarze realizują pensum dydaktyczne, a także czy złożył nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *zarządzanie* w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku – Wydział Nauk Ekonomicznych, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 112a ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). Wszystkie oświadczenia zostały podpisane w terminie zgodnym z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy, tj. w czerwcu 2013 r., *za wyjątkiem jednej osoby, która została zatrudniona w Uczelni od początku semestru letniego 2014 r., tj. od dnia 1.02.2014 r.*

Zgodnie z informacjami zawartymi w tych oświadczeniach wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie, a także są zatrudnione w Uczelni na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów, a więc zgodnie z wymaganiami określonym w § 13 ust. 1 i 2 wymienionego wyżej rozporządzenia.

Analiza tej dokumentacji pozwala na stwierdzenie, iż wymagania określone w § 15 ust. 1 rozporządzenia wymienionego powyżej są spełnione, bowiem do minimum kadrowego na ocenianym kierunku studiów Uczelnia wskazała 13 osób, z tego 6 samodzielnych nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego, 7 osób ze stopniem naukowym doktora.

W teczkach osobowych znajduje się również dokumentacja związana z realizacją zwyczajowych procedur dotyczących prowadzonej w Uczelni polityki kadrowej.

Wszystkie wyżej wymienione osoby przeprowadzają osobiście na kierunku *zarządzanie* co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicy) oraz co najmniej 60 godzin (doktorzy), co spełnia wymagania określone w § 13 ust. 3 wymienionego wyżej rozporządzenia.

Skład minimum kadrowego na kierunku *zarządzanie* prowadzonego na Wydziale Nauk Ekonomicznych w perspektywie długookresowej jest w stabilny, bowiem wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby zatrudnione zostały na czas nieokreślony, ale część z nich przekroczyła wiek emerytalny.

Dla wszystkich osób wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy. Wszystkie osoby zostały zatrudnione w Uczelni na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

Warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *zarządzanie*, do liczby studentów na tym kierunku jest spełniony i wynosi 1: 41 (13 : 431), co spełnia wymagania określone w § 17 ust. 1 pkt. 3 cytowanego wyżej rozporządzenia.

Obsada zajęć nie budzi zastrzeżeń. Profesorowie prowadzą 1-3 wykłady i seminaria, doktorzy wykłady i ćwiczenia z przedmiotów zgodnych z obszarem reprezentowanych dziedzin i dyscyplin naukowych. Pewne zastrzeżenia budzi nadmierne obciążenie zajęciami dydaktycznymi magistrów, którzy prowadzą 6-7 różnych tematycznie przedmiotów.

Zajęcia e-learningowe są prowadzone w niewielkim wymiarze godzin. Pracownicy zostali do nich przygotowani na kursie i uruchomiono Pracownię e-learningu.

Załącznik nr 6 . Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

Ogólna ocena hospitowanych zajęć jest pozytywna. Były to bardzo dobrze prowadzone zajęcia zarówno z punktu widzenia doboru treści, jak i metod opartych na prezentacji multimedialnej.

4.3).

Polityka kadrowa prowadzona na Wydziale Nauk Ekonomicznych jest zgodna z dokumentami formalnymi określającymi warunki i procedury zatrudnienia na poszczególnych stanowiskach. Stosunek pracy z nauczycielem akademickim nawiązywany jest przez Rektora na wniosek Dziekana lub z własnej inicjatywy po zasięgnięciu opinii właściwego dziekana. O zatrudnieniu na stanowisku profesora zwyczajnego lub nadzwyczajnego decyduje ostatecznie Rektor.

Istotnym elementem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest prowadzenie właściwej polityki kadrowej, w tym właściwy dobór nauczycieli akademickich prowadzących kształcenie na ocenianym kierunku studiów.

Wymagania dotyczące kandydatur na poszczególne stanowiska określone są przez władze Uczelni w Statucie WSFiZ w Białymstoku.

Dbając o jakość kształcenia pracownicy podlegają ocenie zgodnie z ustawą o szkolnictwie wyższym. Oceny okresowe przeprowadza powołana przez Senat Uczelni Komisja, której kadencja trwa przez okres kadencji Senatu. Komisja wydaje opinię na podstawie dokumentacji przedstawionej przez pracownika i bezpośredniego przełożonego w trybie jawnym dla pracownika.

Komisja przy dokonywaniu oceny uwzględnia:

- 1) kształcenie studentów, w tym zwłaszcza poziom prowadzonych zajęć dydaktycznych,
- 2) osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej,
- 3) pracę organizacyjną w Uczelni,
- 4) podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

Przy dokonywaniu oceny nauczyciela akademickiego w zakresie wypełniania przez niego obowiązków dydaktycznych Komisja uwzględnia oceny przedstawione przez studentów w ankietach przeprowadzonych po zakończeniu każdego cyklu zajęć dydaktycznych. Ocenę końcową wraz z uzasadnieniem Komisja przedstawia ocenianemu nauczycielowi, bezpośredniemu przełożonemu, dziekanowi oraz Rektorowi.

System wspierania rozwoju naukowego i umiejętności dydaktycznych kadry obejmuje:

- organizowanie i współorganizowanie krajowych i zagranicznych konferencji naukowych,
- finansowanie kosztów uczestnictwa pracowników w konferencjach krajowych i zagranicznych,
- możliwość publikacji własnych prac badawczych pracowników w wydawnictwach uczelnianych i czasopiśmie Przedsiębiorstwo & Finanse (na liście czasopism MNiSW – 3 pkt),
- wyjazdy na wykłady i szkolenia do partnerskich uczelni zagranicznych w ramach programu Erasmus,
- prowadzenie szkoleń przygotowujących pracowników do kształcenia studentów w systemie e-learning, wykorzystywania GIS oraz z zakresu technik multimedialnych, emisji głosu i in.,
- organizowanie staży dla pracowników naukowych w wybranych przedsiębiorstwach, instytucjach, projektach UE,
- powołanie 5 Zespołów Naukowo-Badawczych zajmujących się planowaniem, finansowaniem, realizacją projektów badawczych prowadzonych w ramach badań statutowych i badań własnych. Pracownicy kierunku mają obowiązek czynnego uczestnictwa w przynajmniej jednym Zespole naukowo-badawczym, co stanowi merytoryczne wsparcie rozwoju naukowego młodych pracowników,
- wdrożenie Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości kształcenia w Uczelni.

Nauczyciele akademicy pozytywnie oceniali warunki pracy na Uczelni. Podkreślali pozytywny wizerunek Uczelni w środowisku, dobre kontakty z przedsiębiorstwami i organizacjami, uczestnictwo w klastrze oraz udział praktyków w procesie dydaktycznym.

W stosunku do roku 2008, w którym odbyła się druga ocena jakości kształcenia na kierunku *zarządzanie*, nastąpiły pewne zmiany w składzie tego minimum, bowiem 8 osób (4 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 4 doktorzy), to nauczyciele akademicy, którzy tworzyli to minimum w roku 2008.

Dla wszystkich nauczycieli akademickich wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy.

Nauczyciele akademicy nie zaliczeni do minimum kadrowego w 2008 r. obecnie nie pracują.

Załącznik nr 5- Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1)

Liczba i struktura kwalifikacji kadry prowadzącej zajęcia dydaktyczne, złożonej głównie z pracowników posiadających tytuły, stopnie naukowe i dorobek naukowy w dziedzinie nauk ekonomicznych, umożliwia osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia.

4.2)

Uczelnia spełnia wymagania w zakresie minimum kadrowego. Minimum to tworzy 6 profesorów i doktorów habilitowanych oraz 7 doktorów posiadających dorobek naukowy w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia i nauki o zarządzaniu. W grupie zaliczonych do minimum kadrowego 1 doktor habilitowany i 5 doktorów posiada udokumentowane doświadczenie zawodowe.

4.3)

Uczelnia prowadzi politykę kadrową sprzyjającą rozwojowi młodej kadry. Badania naukowe prowadzone są w zespołach badawczych i finansowane ze środków otrzymanych z MNiSW, efekty badań są publikowane w wydawnictwach uczelnianych, i upowszechniane na konferencjach, zbiory biblioteczne są bogate. Uczelnia finansuje udział pracowników w krajowych i zagranicznych konferencjach.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia posiada bardzo dobrze zlokalizowaną, nowoczesną bazę dydaktyczną. W 5 budynkach stanowiących własność Uczelni znajduje się

13 sal wykładowych, w tym 9 sal multimedialnych, o łącznej liczbie 920 miejsc,

3 aule multimedialne na 396, 146 i 120 osób,

12 sal ćwiczeniowych, w tym 2 multimedialne, z których każda posiada 30 miejsc,

2 sale seminaryjne,

4 sale komputerowe z 11, 26, 29, 15 stanowiskami komputerowymi,

3 sale językowe, w tym 1 multimedialna, 1 laboratorium – 20 osobowe.

W salach komputerowych zainstalowane są programy: Office, ZWACAD, Płatnik, Symfonia, Corall, Photoshop, AUTOCAD, system GIS, Gretl. Komputery pracują na systemie operacyjnym Windows. W razie potrzeb zgłaszanych przez nauczycieli akademickich bądź studentów dział informatyki instaluje programy dodatkowe.

Studenci poza zajęciami mają swobodny dostęp do stanowisk komputerowych wyposażonych w Internet w bibliotece oraz na terenie uczelni. Na terenie uczelni znajduje się 20 stanowisk komputerowych. Na pisemną prośbę studentów udostępnione są sale komputerowe.

Studenci mają do dyspozycji na terenie Uczelni w pełni wyposażoną siłownię, salę do aerobiku i tenisa stołowego. Na terenie Uczelni funkcjonuje także pub/stołówka oraz klub studencki. Szkoła posiada parking z ilością miejsc 118, w tym tzw. parking studencki liczący 62 miejsca, a parking ogólnodostępny na 56 miejsc. Uczelnia posiada także hotel, w którym studenci WSFiZ mają możliwość zakwaterowania po promocyjnych cenach.

Biblioteka WSFiZ posiada bogate zbiory liczące ponad 92 tys. wolumenów, w prenumeracie znajduje się ponad 200 tytułów czasopism naukowych polskich i zagranicznych, w tym 51 czasopism ekonomicznych oraz wiele innych tytułów, dostępnych w wersji on-line. Zbiory pozyskane w drodze zakupu to głównie pozycje zamawiane przez pracowników. Dużą część zbiorów stanowią książki pozyskane w drodze wymiany z ok. 160 bibliotekami uczelnianymi oraz książki otrzymane w darze od innych bibliotek i różnych instytucji.

Studenci kierunku „zarządzanie” mają zapewniony dostęp do wszystkich zalecanych w sylabusach podręczników, skryptów, monografii i materiałów.

W czytelni multimedialnej studenci mają do dyspozycji 21 zestawów komputerowych z dostępem do bazy Wirtualnej Biblioteki Nauki (EBSCO, Elsevier, Springer) baz bibliograficznych, wydawnictw, z możliwością skanowania i drukowania materiałów. W bibliotece dostępne są dwa komputery Lenovo AIO z monitorem dotykowym i nakładkami powiększającymi oraz oprogramowaniem dostosowanym dla osób niepełnosprawnych. Logowanie do sieci następuje przy pomocy elektronicznej legitymacji studenckiej, która jest jednocześnie kartą biblioteczną. Osobom spoza uczelni udostępniane są elektroniczne karty czytelniane uruchamiające system w wersji polskiej lub anglojęzycznej.

W czytelni głównej użytkownicy mają do dyspozycji 100 miejsc, wolny dostęp do 10 tys. książek i wszystkich czasopism, mogą też korzystać z internetu bezprzewodowego.

Zbiory biblioteki są ujęte w katalog on-line na stronie biblioteki. Są na niej zamieszczone również informacje o godzinach otwarcia, możliwościach kontaktu, aktualnie nabytych czasopismach dostępnych w bibliotece. Są tam też podłączone linki do katalogów innych bibliotek, baz bibliograficznych i baz czasopism zagranicznych Wirtualnej Biblioteki Nauki oraz innych zasobów elektronicznych i ciekawych stron. Biblioteka jest czynna w następujących godzinach: poniedziałek 9.00-15.00, wtorek-piątek: 9.00-17.45, sobota 9.15-16.45, niedziela 9.00-15.00.

Jednostka zapewnia studentom odpowiednią bazę dydaktyczną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Stan bazy studenci oceniają jako w pełni satysfakcjonujący.

Studenci, obecni na spotkaniu z ZO, zgłosili zaledwie jedną uwagę do obecnego stanu infrastruktury, podnosząc, iż w niektórych salach sprzęt multimedialny jest przestarzały.

Działalność Biblioteki: system wypożyczania książek, godziny otwarcia i obsługę, studenci kierunku oceniają jednoznacznie pozytywnie. Pozytywnie ocenili również jakościowy i ilościowy stan księgozbioru: praktycznie nie zdarzają się sytuacje, w której w Bibliotece nie ma pozycji, jakich potrzebują. Jeśli w księgozbiornie pojawiają się braki, są one szybko uzupełniane.

Właściwie oceniają również zarówno bazę instytucji, w jakich odbywają praktyki studenckie, jak również prawidłowość doboru miejsca odbywania praktyk. Należy zwrócić

uwagę, że studenci sami znajdują instytucje, w których chcą odbywać praktyki, uczelnia pomaga im natomiast, jeśli zgłoszą taką potrzebę.

Budynki Uczelni są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przy wejściu do budynków znajdują się podjazdy umożliwiające poruszanie się osobom niepełnosprawnym na wózkach inwalidzkich. W budynkach znajdują się windy, w tym w budynku B znajduje się winda głośnomówiąca. Kształcenie osób niepełnosprawnych ułatwia także sprzęt multimedialny w jaki wyposażone są w większości sale dydaktyczne. Przy Dziekanacie WNE oraz w Bibliotece zlokalizowano cztery specjalistyczne stanowiska komputerowe Lenovo AIO z monitorem dotykowym i nakładkami powiększającymi oraz oprogramowaniem dostosowanym dla osób niepełnosprawnych. Specjalistyczne stanowiska komputerowe w Bibliotece wyposażono dodatkowo w dwie drukarki dla osób niepełnosprawnych, a w Czytelnii udostępniono trzy lupy elektroniczne dla osób niedowidzących.

Budynek Uczelni jest przystosowany w sposób właściwy do potrzeb osób niepełnosprawnych. Osoby o ograniczonej sprawności ruchowej mają do dyspozycji windy i podjazdy dla wózków. Osoby o niepełnosprawnościach narządów słuchu i wzroku mogą liczyć na indywidualną organizację studiów a także odpowiednią pomoc Jednostki w uczestnictwie w zajęciach – pomoc asystenta, pomoc w zorganizowaniu sprzętu specjalistycznego.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa stanowi silną stronę Uczelni. Uczelnia posiada nowoczesną, bardzo dobrze zaprojektowaną i wyposażoną bazę dydaktyczną, sale komputerowe posiadają specjalistyczne oprogramowanie, studenci mają dostęp do Internetu poza godzinami zajęć. Biblioteka zapewnia studentom dostęp do wszystkich ujętych w sylabusach podręczników i skryptów oraz monografii i czasopism potrzebnych do studiowania i pisania prac dyplomowych. Infrastruktura dydaktyczna jest przystosowana do potrzeb niepełnosprawnych studentów. Z punktu widzenia studentów infrastruktura w stopniu pełnym zapewnia osiągnięcie efektów kształcenia na wizytowanym kierunku, jest też przystosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Badania naukowe pracowników kierunku „zarządzanie” wpisują się w Plan Badań Wydziału Nauk Ekonomicznych WSiFZ w Białymstoku. Jednostką podlegającą ocenie MNiSW oraz występującą z wnioskami o finansowanie działalności statutowej jest z punktu widzenia wymogów formalnych Wydział Nauk Ekonomicznych jako jednostka organizacyjna.

W wyniku oceny parametrycznej przeprowadzonej w 2006 i 2010 roku Wydział Nauk Ekonomicznych otrzymał kategorię naukową 4, a w 2013 roku kategorię B. Przyznanie kategorii skutkowało dotacjami na utrzymanie potencjału badawczego Wydziału w wysokości 14.000 zł w 2009, 47.262 zł w 2011, 35.970 zł w 2013, 37.280 zł w 2014 r.

Pracownicy kierunku „zarządzanie” realizują badania własne i statutowe. Na mocy zarządzenia rektora na Uczelni powołano Komisję do Spraw Nauki i utworzono 5 Zespołów Naukowo-Badawczych działających pod kierunkiem profesorów.

Zespoły Naukowo-Badawcze programują, organizują i realizują określone projekty badawcze. Zadaniem zespołów jest merytoryczne wsparcie rozwoju naukowego młodych

pracowników poprzez prezentacje i dyskusje naukowe, zajęcia dotyczące metodologii pisania prac naukowych.

Pracownicy naukowo-dydaktyczni kierunku „zarządzanie” mają obowiązek czynnego uczestnictwa w zespole naukowo-badawczym. Spotkania zespołów odbywają się regularnie, a efektem ich prac są publikacje naukowe uczestników, dyskusje na temat rozpraw doktorskich, habilitacyjnych.

Kierunki badań planowanych, organizowanych i realizowanych w ramach projektów badawczych poszczególnych Zespołów dotyczą zarządzania przedsiębiorstwami, strategii zarządzania, gospodarowania środkami, funkcjonowania i rozwoju gospodarki, metodologii badań ekonomicznych, zarządzania, zarządzania wiedzą, polityki regionalnej i gospodarki przestrzennej, problematyki konkurencyjności regionów i współpracy transgranicznej.

W objętym badaniami okresie realizowano następujące tematy badań statutowych:

1. Analiza porównawcza warunków rozwoju przedsiębiorczości i innowacji w wybranych krajach Europy.
2. Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w regionach przygranicznych.
3. Specyfika kierowania mikroprzedsiębiorstwami w Północno-Wschodniej Polsce.
4. Mechanizm rozwoju sektora żywnościowego.
5. Współczesne uwarunkowania bezpieczeństwa socjalnego.
6. Sprawność informacyjna rynku produktów żywnościowych.
7. Gospodarka i *zarządzanie* oparte na wiedzy. *Zarządzanie* wiedzą w przedsiębiorstwie.
8. Strategie gospodarki środkami trwałymi i ich wpływ na konkurencyjność przedsiębiorstw.

Oprócz badań statutowych wielu pracowników realizowało badania własne. Obecnie projekt badawczy własny (NCN) pt. „Koncepcje stanowionego i spontanicznego ładu gospodarczego w procesie transformacji systemowej gospodarki Polski i byłej NRD realizuje dr hab. Paweł Pysz.

Efekty swoich badań pracownicy kierunku „zarządzanie” publikują w postaci monografii wydawanych w wydawnictwach uczelnianych. Przykładowo można wymienić monografie:

1. Mechanizm rozwoju sektora żywnościowego, red. K. Meredyk.
2. Przedsiębiorczość i innowacje w warunkach dekonjunkury gospodarczej, red. J. Szablowski.
3. Uwarunkowania i rezultaty zarządzania wiedzą w przedsiębiorstwach, red. J. Paszkowski.
4. Strategie zarządzania majątkiem trwałym w organizacjach gospodarczych, red. J. Szablowski.
5. Sprawność informacyjna rynku produktów żywnościowych, red. K. Meredyk.
6. Relacje nowych krajów Unii Europejskiej z Federacją Rosyjską (w aspekcie infrastrukturalnym: transport, energetyka, ekologia, red. M. Rutkowski, M. Proniewski.
7. Zmiany w strategiach zarządzania organizacjami, red. J. Szablowski.
8. Relacje nowych krajów Unii Europejskiej z Federacją Rosyjską (w basenie Morza Bałtyckiego), red. M. Rutkowski.
9. Uwarunkowania i rezultaty zmian w przedsiębiorstwie, red. J. Paszkowski.

Działalność naukowo-badawcza prowadzona przez pracowników kierunku „zarządzanie” jest powiązana z procesem dydaktycznym. Znajduje to wyraz w wykorzystywaniu wyników badań własnych i statutowych w realizacji procesu dydaktycznego. Publikacje naukowe pracowników są wykorzystywane przez studentów, szczególnie podczas pisania prac dyplomowych i magisterskich. Materiał dydaktyczny mogą stanowić zarówno monografie naukowe prezentujące najnowszą wiedzę z danej tematyki jak i podręczniki akademickie, wydawane przez wydawnictwo Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku. Można wśród nich wyróżnić następujące pozycje:

1. Przepływ kapitału intelektualnego i finansowego – aspekty lokalne i globalne, red. E. Orechwa-Maliszewska, J. Paszkowski, Białystok 2009.
2. B. Mazur, *Zarządzanie* w warunkach różnorodności zasobów ludzkich, Białystok 2009.
3. Zmiany w strategiach zarządzania organizacjami, red. J. Szablowski, Białystok 2009.
4. *Zarządzanie* marketingowe małymi firmami usługowymi, red. H. Bronakowski, E. Hościłowicz, U. Widelska, Białystok 2009.
5. Finanse i *zarządzanie* przedsiębiorstwem w warunkach kryzysu, red. E. Orechwa-Maliszewska, J. Paszkowski, Białystok 2010.
6. L. Kupiec, Podstawy logistyki, Białystok 2010.
7. O. Gedymin, Metody ilościowe w zarządzaniu inwestycjami w przedsiębiorstwie. Wybrane zagadnienia, Białystok 2010.
8. Strategie zarządzania majątkiem trwałym w organizacjach gospodarczych, red. J. Szablowski, Białystok 2011.
9. Uwarunkowania i rezultaty zarządzania wiedzą w przedsiębiorstwach, red. J. Paszkowski, Białystok 2013.

Efekty badań są też publikowane w uczelnianym czasopiśmie „Przedsiębiorstwo & Finanse” (3 pkt za artykuł) oraz w postaci referatów przygotowywanych na krajowe i zagraniczne sympozja i konferencje naukowe. W objętych badaniami latach Wydział był organizatorem lub współorganizatorem 19 konferencji, w tym 5 w Turcji, 3 wspólne z Fundacją Ludwika Erharda w Bonn.

W prace badawcze realizowane na kierunku „zarządzanie” włączeni są także studenci SKN Ekopartner działającego na Wydziale Nauk Ekonomicznych. Koło Naukowe w ramach swojej działalności realizuje Program Uniwersytetu Bałtyckiego (BUP – Baltic University Programme) koordynowany przez Uniwersytet w Uppsali (Szwecja). Współpraca z Uniwersytetem w Uppsali w ramach BUP koncentruje się na zagadnieniach zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska regionu Morza Bałtyckiego. Celem programu jest prowadzenie działalności edukacyjnej na poziomie uniwersyteckim w tym zakresie. Obecnie w programie BUP uczestniczy 180 uczelni z 14 państw regionu Morza Bałtyckiego. Wydział może upowszechniać materiały dydaktyczne w ramach BUP i corocznie oferuje wybrany kurs BUP. Językiem wykładowym jest język angielski.

Studenci działający w Kole Naukowym Ekopartner prezentowali też wyniki badań na konferencjach naukowych tj.

- Green Economy and Greening University students in Action, Rogów, Polska 23-27 kwiecień 2014,
- The 4th Annual Forum of the EU Strategy for the Baltic Sea region, 10-12 listopada 2013,
- Stability & Security in the Baltic Sea Region, Maritime Spatial Planning and Baltic Sea transport, Szczecin, 14-17 listopada 2012,
- Międzynarodowa Studencka Konferencja Naukowa BUP Towards Sustainable Consumption , Rogów 18-22 kwietnia 2012,
- Międzynarodowa Studencka Konferencja Naukowa Climate Change and Human Rights, Gniezno, 14-18 listopada 2009.

Udział studentów w badaniach naukowych realizowany jest przede wszystkim przez możliwości działania w studenckich kołach naukowych. Na tym tle wyróżnia się przede wszystkim SKN Ekopartner, które uczestniczyło niedawno w projekcie Unii Europejskiej EcoRegion.

W swojej działalności Koło uczestniczy też w Programie Uniwersytetu Bałtyckiego, nadzorowanego przez Uniwersytet w Uppsali. Studenci uczestniczą w ten sposób w konferencjach, spotkaniach i szkoleniach.

W chwili obecnej nie stwierdzono uczestnictwa studentów w badaniach naukowych Jednostki lub badaniach naukowych jej pracowników. Obecni na spotkaniu z ZO studenci kierunku ocenili możliwości stwarzane w zakresie prowadzenia badań naukowych przez Jednostkę jako jednoznacznie pozytywne.

WSFiZ rozwija wielokierunkową współpracę z zagranicznymi ośrodkami naukowymi, opartą na podpisanych umowach bilateralnych. Jej uczelnie partnerskie znajdują się w licznych krajach Europy Zachodniej, Centralnej, Środkowo-Wschodniej, w Rosji, Ukrainie, Białorusi.

Uczelnia uczestniczy w programie Erasmus. Organizacją wymiany międzynarodowej pracowników i studentów zajmuje się Dział Nauki, Współpracy z Zagranicą i Wydawnictw.

W rozwijanej przez Uczelnię współpracy międzynarodowej aktywnie uczestniczą pracownicy i studenci kierunku „zarządzanie”. Wyjazdy zagraniczne pracowników pozwalają im na zdobycie nowych doświadczeń w zakresie metod i technik nauczania, nabycie nowych umiejętności w zakresie prowadzenia zajęć w środowisku międzynarodowym, nawiązaniu kontaktów naukowych. Sprzyja to zwiększeniu ich kompetencji i jakości pracy dydaktycznej na macierzystej uczelni oraz rozwojowi współpracy naukowej z partnerami zagranicznymi.

W analizowanym okresie pracownicy kierunku „zarządzanie” uczestniczyli w wyjazdach szkoleniowo-dydaktycznych do uczelni w Czechach, Rumunii, Litwie, w ramach których konsultowano programy nauczania, omawiano problematykę badań naukowych oraz możliwości publikacji wyników.

Wydział Nauk Ekonomicznych był współorganizatorem kilku międzynarodowych konferencji w Białymstoku, Białorusi, Turcji. Efektem tych konferencji były monografie.

Ważne miejsce w internacjonalizacji badań i działalności dydaktycznej zajmuje współpraca z Uniwersytetem Uppsala w Szwecji. W ramach tej współpracy pracownicy uczestniczą w konferencjach naukowych organizowanych przez ten uniwersytet, a studenci Koła Naukowego Ekopartner uczestniczą w wybranych kursach w warsztatach, seminariach i konferencjach międzynarodowych.

W ramach współpracy międzynarodowej WSFiZ w Białymstoku gościła też przedstawiciele uczelni zagranicznych, wykładowców z Turcji, Rumunii, Szwecji. W latach 2008/2009 – 2012/2013 w ramach programu Erasmus wyjechało 20 studentów, przyjechało 197, w ramach tego programu wyjechało 39 nauczycieli akademickich i przyjechało 9. W Turcji, Hiszpanii, Finlandii, Estonii, Rumunii i Litwie prowadziło zajęcia 27 pracowników, 4 nauczycieli z zagranicy przeprowadziło zajęcia na ocenianym kierunku.

Warto także wspomnieć, że Wydział Nauk Ekonomicznych jest wydawcą czasopisma „Przedsiębiorstwo & Finanse”, w którego Radzie Naukowej zasiadają przedstawiciele USA, Rosji, Litwy, Białorusi i publikują swoje prace obcokrajowcy.

Współpraca międzynarodowa umożliwia wymianę doświadczeń dydaktycznych pracowników naukowo-dydaktycznych, realizacji wspólnych projektów, uczestniczenie w międzynarodowych konferencjach. Studenci mają możliwość uczestniczenia w anglojęzycznych kursach, konferencjach, seminariach, letnich szkołach oraz poznania specyfiki uczelni zagranicznych i nawiązania kontaktów.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

Wydział Nauk Ekonomicznych, na którym prowadzony jest kierunek „zarządzanie” posiada kategorię B. Badania naukowe są planowane i rozliczane w ramach 5 Zespołów badawczych. Efekty badań są publikowane w wydawnictwach Uczelni, w postaci zespołowych monografii i artykułów w uczelnianym czasopiśmie „Przedsiębiorstwo & Finanse” (3 pkt za publikację), referatów przygotowywanych na organizowane i współorganizowane konferencje krajowe i międzynarodowe. Rezultaty prowadzonych badań są wykorzystywane w procesie dydaktycznym, pracownicy publikują w wydawnictwach uczelnianych skrypty i materiały dydaktyczne. Uczelnia stara się rozwijać międzynarodową współpracę naukową i dydaktyczną w ramach umów bilateralnych, głównie w programie Erasmus.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1)

Uczelnia prowadzi rekrutację na studia w oparciu o warunki i tryb określone w uchwałach Senatu. Rekrutacja w roku akademickim 2013/2014 odbyła się na podstawie uregulowań Uchwały nr 6 Senatu Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 27 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na pierwszy rok studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku w roku akademickim 2013/2014. Zasady rekrutacji przewidują, że wstęp na studia jest wolny. O przyjęcie na studia pierwszego stopnia może ubiegać się osoba posiadająca świadectwo dojrzałości, dyplom matury międzynarodowej zalegalizowane lub opatrzone apostille świadectwo lub inny dokument uzyskany za granicą uprawniający do ubiegania się o przyjęcie na studia w uczelniach każdego typu w państwie, w którym działa instytucja wydająca świadectwo. O przyjęcie na studia drugiego stopnia może się ubiegać osoba, która posiada tytuł magistra, licencjata, inżyniera lub równoważny tytuł magistra wydany przez polską uczelnię. Na jednakowych zasadach traktowani są kandydaci posiadający zalegalizowany bądź opatrzony apostille dyplom lub inny dokument uprawniający do podjęcia studiów drugiego stopnia w państwie, w którym został wydany, uznany za równorzędny z odpowiednim polskim dyplomem ukończenia studiów pierwszego stopnia.

Przyjmowanie kandydatów na studia pierwszego i drugiego stopnia następuje na podstawie postępowania rekrutacyjnego, które obejmuje elektroniczną rejestrację kandydatów, złożenie wymaganych dokumentów oraz wydanie i doręczenie decyzji w sprawie przyjęcia na studia. Decyzję w sprawie przyjęcia na studia podejmuje Rektor. Od decyzji Rektora kandydat może się odwołać składając wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Podane zasady rekrutacji nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Nie umożliwiają one jednak doboru kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Określone w uchwale rekrutacyjnej zasady wprowadzają dolny limit liczby kandydatów (25 osób), od którego wypełnienia uzależnione jest uruchomienie studiów. Nie wprowadzają natomiast rozwiązań określających wielkość rekrutacji z uwzględnieniem związku liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia.

Podczas spotkania z ZO studenci wyrazili opinię, że system rekrutacji jest przejrzysty i poprawny, a cały proces uwzględnia zasadę równych szans. Proces rekrutacji na wizytowany kierunek regulują na Uczelni uchwały rekrutacyjne Senatu – na bieżący rok akademicki czyni to Uchwała nr 6 z dnia 27.04.2012 roku. Rejestracja jest prowadzona w formie wyłącznie elektronicznej. Zasady rekrutacji nie zawierają regulacji dyskryminujących jakiegokolwiek grupy. Osobom niepełnosprawnym zaś umożliwiają modyfikację postępowania rekrutacyjnego.

7.2)

Program kształcenia na kierunku *zarządzanie* dla studiów pierwszego stopnia przewiduje, że studenci zdają łącznie 14 egzaminów, co należy uznać za liczbę dość niską. Egzaminami objęte są wszystkie przedmioty podstawowe (7), 5 z 10 przedmiotów kierunkowych oraz język obcy i Technologia informacyjna. Dla pozostałych przedmiotów przewidziana jest forma zaliczenia. Egzaminy są dość nierównomiernie rozłożone w poszczególnych semestrach – na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia (4, 2, 2, 4, 2, 0), co nie sprzyja systematyczności nauki. Zwłaszcza słabo obciążony jest egzaminami trzeci rok studiów, a na tym tle przeciążony pierwszy. Natomiast na studiach niestacjonarnych pierwszego stopnia rozkład jest bardziej równomierny (4, 2, 3, 2, 2, 1). Zasady przyjęte w

zakresie wystawianie ocen określone w Regulaminie studiów oraz metody weryfikacji efektów kształcenia podane w sylabusach przedmiotów zapewniają ich niezbędną przejrzystość i obiektywizm wystawiania. Wymagania oceny realizacji efektów kształcenia są odpowiednio wystandaryzowane.

Na studiach drugiego stopnia studenci zdają 8 egzaminów – cztery z pięciu przedmiotów podstawowych i cztery z 10 przedmiotów kierunkowych. Ich liczba jest zatem dość niska dla czterech semestrów studiów. Pozostałe przedmioty objęte są zaliczeniem. Egzaminy są rozłożone nierównomiernie w semestrach – 4, 2, 1, 1, co nie sprzyja systematyczności nauki.

Struktura ocen z sesji zimowej egzaminacyjnej w roku akademickim 2013/2014 przedstawiona w Raporcie samooceny przez Uczelnię prowadzącą oceniany kierunek studiów wskazuje, że dość rzadko wystawiane są oceny niedostateczny (5,4%), dość dużo jest ocen dostatecznych (23,0%) i dostateczny plus (13,9%), a przeważają oceny dobry (23,5%), dobry plus (14,4%) oraz oceny bardzo dobry (19,8%). Wskazuje to na występowanie zjawiska pewnego zawyżania ocen. Podobny jest rozkład ocen z egzaminu dyplomowego, na którym wystawiono 8,5% oceny niedostatecznych, 12,8% ocen dostatecznych, 6,3% ocen dostateczny plus, 29,8% ocen dobry a najwięcej było ocen bardzo dobry (40,5%). Ten rozkład ocen należy uznać za równomierny.

System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się. Zapewnia on przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są odpowiednio wystandaryzowane.

Informacje uzyskane podczas spotkania ZO ze studentami, a także analiza przedstawionych dokumentów, pozwalają stwierdzić, że na wizytowanym kierunku prawidłowo określono nakład pracy i czas niezbędny do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Studenci stwierdzili, że w chwili obecnej nie ma sytuacji, w którym dany przedmiot realizowany jest w wymiarze czasowym nieadekwatnym do ponoszonego przez nich nakładu pracy.

Uczelnia zamieściła bilans nakładu czasu pracy studenta w odniesieniu do każdego przedmiotu w jego sylabusie. Ujmuje one odpowiednio dla danego przedmiotu następujące pozycje: udział w wykładach, udział w ćwiczeniach (jeżeli są przewidziane dla danego przedmiotu), przygotowanie do ćwiczeń, wykonanie zleconych zadań domowych, udział w konsultacjach związanych z wykładami/ćwiczeniami, przygotowanie do egzaminu/zaliczenia wykładu, przygotowanie do zaliczenia ćwiczeń, udział w egzaminie. Analiza bilansów nakładu pracy studenta opracowanych dla poszczególnych przedmiotów wskazuje, że są one generalnie prawidłowe. Wątpliwości budzi jedynie ujęcie w przypadku niektórych przedmiotów stosunkowo dużej liczby godzin udziału w konsultacjach sięgającego nawet 20 godzin, co jest mało realne, w sytuacji gdy pracownicy są zobowiązani do konsultacji w wymiarze 45 minut w tygodniu. Z drugiej strony są takie przedmioty, które nie przewidują udziału studenta w konsultacjach (np. Zachowania organizacyjne, czy Międzynarodowe stosunki gospodarcze). Są również przedmioty, dla których nie opracowano bilansu nakładu pracy (np. Finanse przedsiębiorstw). Nakład pracy wyrażony w godzinach jest przeliczany na punkty ECTS w relacji 25 godzin pracy na 1 punkt. Poza uwagą dotyczącą liczby godzin konsultacji nakłady pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia zostały sporządzone prawidłowo.

Studenci pozytywnie oceniają system oceny osiągnięć studentów, funkcjonujący w WSFiZ w Białymstoku. Skalę ocen obecni na spotkaniu określili jako przejrzystą i właściwie skonstruowaną. System zorientowany jest w sposób właściwy na proces uczenia się, co jest możliwe dzięki procesowi kształcenia na kierunku. Docenić należy przede wszystkim decyzję Jednostki, by przedmioty kierunkowe odbywały się w małych grupach zajęciowych: studenci podkreślili, że doceniają tę sytuację i korzyści płynące z niej dla uzyskania odpowiednich efektów kształcenia.

Wymagania obowiązujące na zaliczeniach i podczas egzaminów są podawane do informacji studentów z odpowiednim wyprzedzeniem. Obecni na spotkaniu z ZO ocenili informację w tym zakresie jako pełną, przejrzystą i właściwą. Studenci na początku każdego semestru poznają formę zaliczenia przedmiotów i wymagania ich dotyczące. Wymagania te są konsekwentnie realizowane podczas procesu kształcenia. Egzaminy sprawdzają nie tylko wiedzę, ale wszystkie efekty kształcenia, również w kategoriach umiejętności i kompetencji społecznych oraz umożliwiają ich weryfikację. Studenci znają swoje prawa w zakresie poprawiania egzaminów oraz egzaminu komisyjnego. Z przedstawionych dokumentów, a także opinii studentów wynika, że system oceny osiągnięć studentów posiada standardowe wymagania, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen.

7.3).

Działania Uczelni i Jednostki w zakresie wymiany międzynarodowej należy ocenić pozytywnie. Mobilność studentów wizytowanego kierunku jest możliwa głównie dzięki uczestnictwu Uczelni w programie wymiany Erasmus. Z programu Erasmus w zeszłym roku akademickim skorzystało jedynie 3 studentów. Należy jednak zwrócić uwagę, że charakterystyka uczelni niepublicznej często uniemożliwia intensywną wymianę studencką: studenci niestacjonarni posiadają zobowiązania zawodowe i osobiste, których nie są w stanie dostosować do wymagań programu wymiany.

Imponująco wygląda natomiast liczba studentów przyjeżdżających: w ubiegłym roku akademickim było to 27 studentów, we wcześniejszych liczba przekraczała 40 osób. Przedstawione przez pracownika administracji zajmującego się programem Erasmus: rekrutację do programu, opiekę nad studentami uczestniczącymi w wymianie, a także politykę informacyjną dotyczącą programu należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Podkreślić należy też, że na wizytowanym kierunku nie występuje zjawisko konieczności wyrównywania różnic programowych po powrocie z wymiany, co jest również bardzo pozytywne.

Uczelnia podejmuje intensywne działania w zakresie zwiększenia liczby studentów wyjeżdżających: oprócz standardowej polityki informacyjnej, w porozumieniu z lektorami języka angielskiego, osoba odpowiedzialna zwraca się bezpośrednio do osób o wyższych zdolnościach językowych. Jednocześnie, w porozumieniu z Władzami Wydziału, na poszczególnych zajęciach na początku semestru przekazuje się informacje dotyczące programu. Nie odnotowano wymiany krajowej wśród studentów kierunku. Działania dotyczące popularyzacji wiedzy dotyczącej systemu ECTS prowadzone są w odpowiedni sposób – studenci wykazali się znajomością zasad obowiązujących w systemie.

Studenci dostrzegają współpracę z Uniwersytetem w Uppsali oraz uczelniami z Turcji. W chwili obecnej, z punktu widzenia studentów, wpływ współpracy międzynarodowej na możliwość zakładanych efektów kształcenia jest jednak niewielki.

7.4)

System opieki naukowej i dydaktycznej oceniany jest przez studentów wysoko. Nauczyciele akademicy są dostępni we właściwym wymiarze poza zajęciami dydaktycznymi, istnieje również możliwość kontaktu telefonicznego i za pomocą poczty elektronicznej. Studenci podkreślają, że ich relacje z nauczycielami układają się bardzo dobrze: doceniają to, iż zawsze mogą liczyć na ich życzliwość i pomoc. Jednocześnie podkreślają wysokie kwalifikacje kadry uczącej na wizytowanym kierunku.

Dobór promotorów i tematów prac dyplomowych przebiega w sposób właściwy, z uwzględnieniem potrzeb i uwag studentów. Studenci doceniają indywidualne podejście wykładowców oraz możliwość wpływu na formę zajęć i wybór konkretnych obszarów zainteresowań.

Przepływ informacji pomiędzy studentami a Jednostką należy uznać za właściwy. Komunikacja odbywa się w dużej mierze poprzez elektroniczne kanały informacyjne: stronę

www, pocztę elektroniczną i kontakt telefoniczny. Obsługa administracyjna studentów wizytowanego kierunku jest przez nich oceniana bardzo wysoko: osoby pracujące w Dziekanacie określają jako życzliwe i kompetentne.

Sylabusy zajęć są dostępne dla studentów, informacje w nich zawarte są z punktu widzenia procesu uczenia się właściwe i kompletne. Zalecane materiały dydaktyczne są przydatne do realizowanych treści kształcenia. Ich przydatność pod względem celów i efektów kształcenia należy ocenić jednak jako niewielką, gdyż studenci nie posiadają w chwili obecnej dostatecznej wiedzy o ich konstrukcji.

W chwili obecnej jedynym mechanizmem motywującym studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia jest możliwość zdobycia stypendium Rektora dla najlepszych studentów kierunku. Kryteria w tym zakresie sformułowane są w sposób prawidłowy i są przez studentów oceniane jako przejrzyste i zrozumiałe.

Jednostka przedstawiła dokumenty traktujące o podziale procentowym stypendiów na stypendia o charakterze socjalnym i naukowym. Spełniony jest ustawowy wymóg, określony w art. 174 ust. 4, przyznania na stypendia rektora nie więcej niż 40% przeznaczonych na stypendia rektora, stypendia socjalne i zapomogi.

W WSFiZ w Białymstoku we właściwy sposób przebiega procedura przyznawania świadczeń pomocy materialnej. Uczelnia prowadzi system informowania studentów o decyzjach stypendialnych za pomocą decyzji administracyjnych. Decyzje te są skonstruowane i przekazywane w sposób właściwy.

Regulamin pomocy materialnej jest skonstruowany w sposób właściwy. Studenci są w pełni zaznajomieni z obowiązującym w uczelni systemem pomocy materialnej. Pytani o źródło wiedzy, wskazali stronę internetową, na której znajdują potrzebne informacje. Umowa student – uczelnia skonstruowana została w sposób właściwy i nie zawiera klauzul niedozwolonych.

Wydział wspiera rozwój zawodowy, kulturowy i społeczny studentów poprzez stworzenie właściwych warunków do funkcjonowania Samorządu Studentów. Przedstawiciele studentów wizytowanego kierunku zasiadają w Radzie Wydziału Jednostki stanowią 20% składu Rady (zgodnie z art. 67 ust. 4 ustawy). Współpracę pomiędzy Samorządem a Władzami Uczelni i Jednostki ZO oceniają jako wzorową.

Na Wydziale prężnie działa Koło Naukowe Eko-partner, które organizuje wiele ciekawych projektów, w których uczestniczą również instytucje otoczenia gospodarczo – społecznego. Jednostka stwarza właściwe warunki do jego właściwego funkcjonowania.

Funkcjonowanie Biura Karier należy ocenić pozytywnie. Jest ona zbieżna z oceną studentów obecnych na spotkaniu z ZO. Biuro Karier organizuje szereg szkoleń i porad dla studentów kierunku, którzy licznie korzystają z jego usług. Co warto podkreślić, dotyczy to również studentów niestacjonarnych, którzy mimo bardziej ugruntowanej sytuacji zawodowej, również korzystają z pomocy osoby zatrudnionej w Biurze.

Jednoznacznie pozytywnie należy ocenić również działalność Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości, który swój regionalny oddział mają właśnie na Uczelni wizytowanego kierunku, a których bliskość sprawia, że studenci kierunku chętnie korzystają z możliwości otwarcia działalności gospodarczej pod ich opieką.

Poziom zadowolenia z systemu opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej należy ocenić jako zdecydowanie wysoki. Sposób rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków zgłoszonych przez studentów opiera się na indywidualnych konsultacjach z prodziekan Wydziału oraz na działaniach podejmowanych przez Samorząd Studencki. Te możliwości należy ocenić jednoznacznie pozytywnie.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO (obecnych było około 50 studentów kierunku) wypowiedzieli się w sposób pochlebny o systemie opieki naukowej, materialnej i dydaktycznej. Podkreślają znakomity kontakt z nauczycielami i Władzami Wydziału. Wśród zalet studiowania na kierunku podają doskonałą atmosferę, osoby nauczycieli i możliwość własnego rozwoju. Większość zajęć dydaktycznych oceniają jako ciekawe, rozwijające i

przydatne. Jediną zmianą, jaką postulowali studenci, jest wprowadzenie elektronicznych kart egzaminacyjnych.

Uczelnia i Jednostka z punktu widzenia studentów jako interesariuszy wewnętrznych zrealizowała w stopniu pełnym zalecenia z poprzedniej wizytacji, wprowadziła niezbędne działania naprawcze w obszarach wskazanych przez ZO PKA. Wprowadzone zmiany należy ocenić pozytywnie.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Zasady rekrutacji stosowane w uczelni są zgodne z obowiązującymi przepisami.

7.2) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandaryzowane. Bilanse nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia zostały sporządzone na ogół prawidłowo.

7.3) Warunki stworzone przez Uczelnię w zakresie wymiany międzynarodowej należy ocenić jako dobre. Uczelnia podejmuje starania by zwiększyć liczbę studentów uczestniczących w wymianie i aktywnie przeciwdziałać przyczynom braku uczestnictwa w programie Erasmus.

7.4) System opieki naukowej, materialnej i dydaktycznej skonstruowany jest w sposób właściwy i sprzyja odpowiedniemu rozwojowi studentów.

Kryterium 8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

8.1)

Początki systemu jakości w uczelni związane są z wprowadzeniem „Polityki Jakości” w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku już w 2006 roku.

„Polityka Jakości” zakłada: kształtowanie polityki jakości jest podstawowym celem strategicznym funkcjonowania i rozwoju WSiZ w Białymstoku i obejmuje:

- Kształcenie studentów z uwzględnieniem Procesu Bolońskiego, standardów nauczania i minimów kadrowych w celu ich przygotowania do pracy zawodowej zgodnie z potrzebami społeczeństwa i gospodarki oraz rozwój kształcenia ustawicznego.
- Działania zmierzające do wychowania studentów w poczuciu odpowiedzialności za umacnianie zasad demokracji i poszanowanie praw człowieka.
- Prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych oraz świadczenie usług badawczych z uwzględnieniem działalności kół naukowych.
- Prowadzenie współpracy z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowo-badawczymi w celu wymiany studentów, kadry i myśli naukowo-technicznej.
- Upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki, kultury narodowej i techniki, w tym poprzez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych i informacyjnych.
- Doskonalenie obsługi studentów.
- Rozwój kadry naukowo-dydaktycznej i administracyjnej zgodnie z zasadą iż rozwój każdego pracownika jest elementem rozwoju Uczelni.
- Rozwój bazy materialnej uczelni, w tym dla kultury fizycznej studentów.
- Tworzenie warunków do rozwoju aktywności życia akademickiego a w tym także samorządności studenckiej.
- Działania Uczelni na rzecz społeczności regionalnych i lokalnych.

Miernikiem oceny jakości działania Uczelni jest powodzenie zawodowe jej absolwentów. Polityka Jakości realizowana jest z uwzględnieniem bieżących i długofalowych celów Uczelni, ustaleniami zawartymi w księdze jakości i procedurach systemowych.

Zarządzenie nr RK 0210/03/2006 Rektora Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 23.01.2006 r. w sprawie wdrożenia Polityki Jakości jest początkiem tworzenia księgi procedur jakości.

Obecny w Uczelni wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia został zatwierdzony przez Senat na mocy Uchwały nr 1 z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie wprowadzenia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. System ten został zmieniony i uaktualniony przez Senata Uchwałą nr 2 z dnia 22 czerwca 2012 r. w sprawie wprowadzenia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia zamknął etap jego kształtowania.

W załączniku do tej Uchwały określono podstawowe zadania systemu, podmioty realizujące te zadania, narzędzia systemu oraz procedury mające na celu sprawne jego funkcjonowanie. Określono w nim również sposób realizacji, oraz organy odpowiedzialne za sprawne funkcjonowanie. Opracowano wzór protokołu hospitacji zajęć dydaktycznych, ankietę absolwenta, kwestionariusz ankiety losy absolwentów, wzór sprawozdania z działania wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia.

Realizację Uczelnianego Systemu Jakości Kształcenia zapewnia powołana przez Rektora - Uczelniana Komisja Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz powołana przez Dziekana Wydziałowa Komisja Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Zarządzeniem nr RK/0210/20/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. Rektor powołał 13 osobową Uczelnianą Komisję Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku.

Analiza dotycząca funkcjonowania w Uczelni oraz na Wydziale tego systemu powinna być dokonywana raz w roku akademickim. W czasie wizytacji przedstawiono sprawozdanie z działania Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w roku akademickim 2012/2013.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych obowiązują zasady ustalone w wymienionej wyżej Uchwale Senatu. Wykonując zalecenia zawarte w tej uchwale Rada Wydziału Uchwałą nr 9/2013 w dniu 28 września 2013 r. powołała 27 osobową Wydziałową Komisję ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia.

Opracowano Harmonogram wdrażania i doskonalenia systemu jakości kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku na rok akademicki 2013/2014. Uchwałą nr 5/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. Rada Wydziału wprowadziła na Wydziale – Wydziałowy System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, który stanowi załącznik do tej uchwały. Opracowano ankietę oceny jakości i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, protokół hospitacji zajęć dydaktycznych, ankietę absolwenta, kwestionariusz ankiety – losy absolwenta, a także wzór sprawozdania z działania wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia za rok akademicki.

Uczelnia posiada dokumentację potwierdzającą funkcjonowanie Wydziałowej Komisji, tj. sprawozdania z działania wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w roku akademickim 2012/2013, w tym dla ocenianego kierunku studiów, tj. zarządzanie – studia pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym. Sprawozdanie obejmuje m. in. monitorowanie przestrzegania standardów akademickich, ocenę procesu nauczania, ocenę jakości i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, sprawozdanie z ankiet oceny zajęć dydaktycznych, sprawozdanie z hospitacji, wnioski z oceny jakości zajęć dydaktycznych, ocenę dostępności informacji na temat kształcenia, ocenę mobilności

studentów, ocenę warunków socjalnych studentów, zbieranie opinii absolwentów o przebiegu odbytych studiów, badanie opinii pracodawców na temat przygotowania absolwentów do pracy zawodowej, sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia osiągniętych przez studenta, a także wnioski z monitorowania karier zawodowych absolwentów.

Wskazane byłoby sporządzanie protokołów z posiedzeń Wydziałowego Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, łącznie z lista obecności.

Na podstawie dokumentów przedstawionych w czasie wizytacji stwierdzono, iż na posiedzeniach Senatu oraz Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych była omawiana problematyka związana z funkcjonowaniem w Uczelni oraz na Wydziale Nauk Ekonomicznych systemu jakości kształcenia, w tym oceny prowadzonych na tym wydziale kierunków studiów.

Obecny kształt systemu został określony Uchwałą Senatu nr 2 WSiFZ w Białymstoku z dn. 22.06.2012 r. w sprawie wprowadzenia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia (USZiDJK).

Rada Wydziału Nauk Ekonomicznych powołała 20.12.2013 roku Wydziałową Komisję ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia (WKZiDJK). W skład komisji wchodzi dziekan jako przewodniczący, prodekan – wiceprzewodniczący, pracownik dziekanatu - sekretarz oraz osoby należące do minimum programowego kierunków funkcjonujących na Wydziale Nauk Ekonomicznych tj. Zarządzania, Finansów i Rachunkowości, Gospodarki Przestrzennej oraz Filologii Angielskiej.

Celem WKZiDJK jest:

- weryfikacja programów nauczania pod kątem zgodności efektów kształcenia opisanych dla całego programu z efektami kształcenia opisanymi dla przedmiotów (w tym weryfikacja sylabusów do przedmiotów z poprawnym zapisem celów i efektów kształcenia);
- dostosowanie form kształcenia i oceniania do założonych efektów kształcenia;
- weryfikacja prawidłowości przypisania punktów ECTS poszczególnym przedmiotom;
- zwiększenie zaangażowania pracowników w działalność dydaktyczną;

Celem Systemu jest doskonalenie procesu kształcenia w Uczelni, dostosowywanie oferty dydaktycznej do aktualnych potrzeb rynku pracy, stałe monitorowanie i analizowanie jakości kształcenia, podnoszenie rangi pracy dydaktycznej, podnoszenie poziomu wykształcenia studentów, informowanie kandydatów na studia o jakości kształcenia i kwalifikacjach absolwentów Uczelni.

Uczelniany System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w Uczelni obejmuje:

- A. monitorowanie i doskonalenie procesu kształcenia;
- B. ocenę procesu kształcenia;
- C. ocenę jakości i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych;
- D. ocenę dostępności informacji na temat kształcenia;
- E. ocenę mobilności studentów;
- F. ocenę warunków socjalnych studentów;
- G. zbieranie opinii absolwentów o przebiegu odbytych studiów;
- H. badanie opinii pracodawców na temat przygotowania absolwentów do pracy zawodowej;
- I. sposób weryfikacji zakładanych efektów kształcenia osiągniętych przez studenta;
- J. wnioski z monitorowania karier zawodowych absolwentów;

Ad. A. Monitorowanie i doskonalenie procesu kształcenia polega na systematycznej analizie i ocenie kadry dydaktycznej, jej osiągnięć naukowych i dydaktycznych; zgodności planów studiów z założonymi efektami kształcenia na kierunku studiów; obsady zajęć dydaktycznych; badaniu zgodności kierunków i programów kształcenia ze Strategią Rozwoju Uczelni; poprawności przypisania punktów ECTS do modułów/przedmiotów kształcenia.

Ad. B. Ocena procesu kształcenia dla danego kierunku studiów obejmuje wszystkie formy i poziomy kształcenia. Składa się ona z oceny: procesu kształcenia; planu studiów; szczegółowych programów poszczególnych przedmiotów (sylabus); realizowanego systemu punktowego (ECTS); wymagań egzaminacyjnych; wymagań stawianych pracom dyplomowym; programu i realizacji praktyk studenckich, sylwetki absolwenta.

Ad. C. Ocena jakości i warunków zajęć dydaktycznych dokonywana jest raz w roku akademickim. Ocena jakości zajęć dydaktycznych jest wspomagana anonimową ankietą oceny przedmiotu, przeprowadzaną pod koniec semestru i wypełnianą dobrowolnie przez studentów. Istotnym instrumentem oceny jakości i doskonalenia procesu dydaktycznego są hospitacje zajęć. Z których sporządza się protokoły. Hospitacje zajęć dydaktycznych dotyczą wszystkich nauczycieli akademickich, a przede wszystkim młodszych pracowników naukowo-dydaktycznych. Wyniki ankiet i hospitacji są wykorzystywane w okresowych ocenach pracowników oraz w procesie awansowania nauczycieli akademickich.

Ad. D. Ocena dostępności informacji na temat kształcenia dotyczy:

- oferty dydaktycznej, która powinna obejmować dane o zasadach rekrutacji, formach i poziomach kształcenia, sylwetce absolwenta, praktykach zawodowych, studiach podyplomowych i innych możliwościach kształcenia na danym kierunku studiów i na wydziale.
- informacji, które muszą być powszechnie dostępne w wersji pisemnej (informatory, katalogi, ulotki, plakaty, wydawnictwa dydaktyczne itp.) i elektronicznej (internet);
- aktywnych form promocji kierunku studiów, wydziału i Uczelni realizowanych przez okresowe spotkania z młodzieżą, nauczycielami szkół średnich, studentami,
- wyników zewnętrznej oceny jakości kształcenia (PKA, rankingi), przyznanych certyfikatów jakości kształcenia, które muszą być dostępne dla wszystkich zainteresowanych,

Ad. E. Ocena mobilności studentów dotyczy wykorzystywania przez studentów możliwości odbywania części studiów w innych uczelniach, w tym w ramach programów Unii Europejskiej.

Ad. F. Ocena warunków socjalnych studentów dotyczy warunków bytowych w domach studenckich, działania stołówek, barów, klubów studenckich.

Ad. G. Opinie absolwentów o przebiegu odbytych studiów, w tym o programie kształcenia, kadrze akademickiej, organizacji procesu kształcenia i osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia na kierunku studiów, wadach i zaletach odbytych studiów zbierane są za pomocą dobrowolnej anonimowej ankiety. Ankiety przeprowadza Biuro Karier podczas wypełniania przez studenta karty obiegujowej.

Ad. H. Badanie opinii pracodawców na temat przygotowania zawodowego absolwentów do pracy zawodowej dotyczy w szczególności oceny kwalifikacji zawodowych absolwentów Uczelni oraz ich aktywności na rynku pracy.

Ad. I. Nauczyciele akademicy w sylabusie do prowadzonego przedmiotu na danym kierunku studiów określają sposób weryfikacji założonych efektów kształcenia osiągniętych przez studenta.

Ad. J. Wnioski z monitorowania karier zawodowych absolwentów Uczelni, w szczególności po trzech i pięciu latach od daty ukończenia studiów, w celu dostosowania kierunków studiów i programów kształcenia do potrzeb rynku pracy opracowuje Biuro Karier na podstawie przeprowadzonych ankiet.

Z Uczelnianym Systemem Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia integralnie związane są Wydziałowe Systemy Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Sposób ich funkcjonowania regulują uchwały Rad Wydziałów.

Uczelniana Komisja Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia na podstawie analizy sprawozdań z poszczególnych wydziałów: opracowuje sprawozdanie z działania Uczelnianego Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia i raz w roku przedstawia je Senatowi oraz opracowuje wnioski dotyczące funkcjonowania systemu oraz projekty jego modyfikacji i ewaluacji.

Wyniki i wnioski wynikające ze stosowania Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia wykorzystane są do:

- doskonalenia warunków realizacji i jakości procesu dydaktycznego;
- prowadzenia przejrzystej polityki kadrowej;
- nagradzania pracowników;
- wspierania innowacji dydaktycznych;
- kształtowania polityki Uczelni w zakresie rekrutacji i powoływania nowych kierunków studiów.

8.2).

Proces określania i weryfikacji efektów kształcenia na kierunku *zarządzanie* Wydziału Nauk Ekonomicznych WSiFZ w Białymstoku odbywa się przy udziale zarówno interesariuszy wewnętrznych jak i zewnętrznych. W procesie kształtowania koncepcji kształcenia (w tym efektów kształcenia) uczestniczyli interesariusze wewnętrzni (pracownicy naukowcy i studenci) oraz interesariusze zewnętrzni (przedstawiciele firm funkcjonujących w województwie podlaskim oraz przedstawiciele ekonomicznych uczelni zagranicznych).

Dyskusje na temat programu kształcenia miały miejsce w gronie pracowników zaliczanych do minimum kadrowego kierunku *Zarządzanie*, podczas spotkań Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych oraz podczas zebrań w Katedrach. Program kształcenia, w tym efekty kształcenia przed zatwierdzeniem na Radzie Wydziału Nauk Ekonomicznych zostały skonsultowane z tymi grupami interesariuszy. W pracach mających na celu opracowanie efektów kształcenia uczestniczyli pracownicy naukowcy uczelni, przedstawiciele studentów oraz osoby reprezentujące firmy działające w województwie podlaskim.

Prace nad opisem efektów kształcenia odbywały się przy udziale praktyków życia gospodarczego, program kształcenia był formułowany z uwzględnieniem aktualnych potrzeb rynku pracy.

Efekty kształcenia opracowane dla kierunku *zarządzanie* WNE WSiFZ w Białymstoku były także konsultowane z osobami reprezentującymi zagraniczne uczelnie ekonomiczne. W szczególności Prodziekan kierunku *zarządzanie* konsultował program kształcenia na następujących Uczelniach zagranicznych:

- Uniwersytet Uppsala, Szwecja – luty 2011;
- Uniwersytet Ekonomiczny w Pradze, Republika Czeska – kwiecień 2012;
- Uniwersytet Babes Bolyai w Cluj Napoca – Wydział Ekonomii i Zarządzania Rumunia - kwiecień 2013;
- Kazimieras Simonavicius University w Wilnie, Litwia - październik 2013;

Ponadto program kształcenia, w tym efekty kształcenia były konsultowane z przedstawicielami ekonomicznych uczelni zagranicznych wizytujących WSiFZ w Białymstoku. Przykładowe konsultacje to:

- zespół w składzie Prodziekani, przeprowadził konsultacje z Economics METU, Research Assistant, Istanbul Kultur University, Turcja;
- Prodziekan przeprowadził konsultacje z przedstawicielem Uniwersytetu Babes Bolyai w Cluj Napoca (Rumunia) – Wydział Ekonomii i Zarządzania (Economics and Business Administration).

Udział studentów wizytowanego kierunku w procesie zapewnienia jakości kształcenia należy określić jako znaczący. Jeśli chodzi o udział w gremiach zajmujących się jakością kształcenia, studenci są niedoreprezentowani na poziomie Jednostki: przedstawiciele studentów nie zasiadają w Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia.

Aktywność przedstawicieli studentów w Radzie Wydziału w kontekście jakości kształcenia należy ocenić nisko: z przedstawionej dokumentacji, a także spotkań ZO wyłania się ich obraz jako osób, które powinny zwiększyć swoją wiedzę w zakresie. Jednostka w

sposób właściwy tworzy możliwości działania dla przedstawicieli studenckich, powinna jednak postarać się dodatkowo ich aktywizować.

Podstawowym badaniem opinii studentów jest ankieta oceny zajęć dydaktycznych. Przedstawioną procedurę ankietyzacji zajęć dydaktycznych należy ocenić jako dobrą. Należy zwrócić uwagę na przyjęty przez Jednostkę model ankietyzacji elektronicznej, który często nie zapewnia wysokiej zwrotności ankiet. W przedstawionym Sprawozdaniu z ankietyzacji, będącym częścią „Sprawozdania z działania Wydziałowego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w roku akademickim 2012/2013” brak jest przedstawionych wyników ogólnej frekwencji, podane są jedynie sumy wypełnionych ankiet dla poszczególnych grup nauczycieli akademickich. Sugeruje się Jednostce wprowadzenie podsumowania frekwencji w tego typu opracowaniach.

Konstrukcja kwestionariusza oceny zajęć dydaktycznych nie budzi żadnych zastrzeżeń. Przewidziano w nim kilka pól na różnego rodzaju uwagi, co należy ocenić pozytywnie. Całościowa ocena ankietyzacji studentów jako narzędzia tych interesariuszy wewnętrznych do wypowiadania swojej opinii na temat systemu, jest pozytywna. W Sprawozdaniu dostrzec można głębszą analizę wyników, która nie opiera się jedynie na statystycznej ich prezentacji, ale również na podsumowaniu uwag dodatkowych, przekazanych przez studentów.

Rolę przedstawicieli studentów w organach kolegialnych Jednostki w procesie optymalizacji efektów kształcenia i ich właściwego dostosowania do potrzeb otoczenia gospodarczo – społecznego należy ocenić jako właściwą, będącą na równi z rolą pozostałych interesariuszy. Jak już jednak stwierdzono powyżej, wciąż istnieje znaczne pole do zwiększenia tej roli i głębszego zaangażowania przedstawicieli studentów.

Wpływ przedstawicieli Parlamentu Studentów RP w tym procesie odbywa się przede wszystkim poprzez bieżącą działalność tej organizacji w zakresie opiniowania aktów prawnych, jak i działalność edukacyjną: poprzez szkolenia dla Samorządów, w tym Samorządu Uczelni wizytowanego kierunku, z zagadnień dotyczących jakości kształcenia.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność między-narodowa	Organizacja kształcenia
Wiedza	+	+	+	+	+/-	+
umiejętności	+	+	+	+	+/-	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+/-	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1)

Początki systemu jakości w uczelni związane są z wprowadzeniem „Polityki Jakości” w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku już w 2006 roku. Obecny w Uczelni wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia został zatwierdzony przez Senat na mocy Uchwały Senatu nr 2 z dnia 22 czerwca 2012 r. w sprawie wprowadzenia w Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. W załączniku do tej Uchwały określono podstawowe zadania systemu, podmioty realizujące te zadania, narzędzia systemu oraz procedury mające na celu sprawne jego

funkcjonowania. Określono w nim również sposób realizacji, oraz organy odpowiedzialne za sprawne funkcjonowanie. Opracowano wzór protokołu hospitacji zajęć dydaktycznych, ankietę absolwenta, kwestionariusz ankiety losy absolwentów, wzór sprawozdania z działania wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia. Opracowano harmonogram wdrażania i doskonalenia systemu jakości kształcenia na Wydziale na rok akademicki 2013/2014. Uczelnia posiada dokumentację potwierdzającą funkcjonowanie Wydziałowej Komisji, tj. sprawozdania z działania wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w roku akademickim 2012/2013, w tym dla ocenianego kierunku studiów, tj. *zarządzanie*.

8.2) Proces określania i weryfikacji efektów kształcenia na kierunku zarządzanie Wydziału Nauk Ekonomicznych WSEiZ w Białymstoku odbywa się przy udziale zarówno interesariuszy wewnętrznych jak i zewnętrznych. Prace nad opisem efektów kształcenia odbywały się przy udziale praktyków życia gospodarczego, program kształcenia był formułowany z uwzględnieniem aktualnych potrzeb rynku pracy, a także prowadzono konsultacje międzynarodowe.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1	Koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	Program studiów			X		
4	Zasoby kadrowe		X			
5	Infrastruktura dydaktyczna		X			
6	Prowadzenie badań naukowych		X			
7	System wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	Wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Podsumowując kształcenie na ocenianym kierunku można sformułować następujące wnioski:

- Program kształcenia kierunku *zarządzanie* jest spójny z misją i strategią Uczelni oraz ze Strategią Rozwoju Wydziału. W procesie kształtowania koncepcji kształcenia

- uczestniczyli interesariusze wewnętrzni - pracownicy naukowcy i studenci oraz interesariusze zewnętrzni - przedstawiciele firm funkcjonujących w województwie podlaskim oraz przedstawiciele ekonomicznych uczelni zagranicznych.
- Proces określania i weryfikacji efektów kształcenia na kierunku zarządzanie Wydziału Nauk Ekonomicznych WSEiZ w Białymstoku odbywa się przy udziale zarówno interesariuszy wewnętrznych jak i zewnętrznych. Prace nad opisem efektów kształcenia odbywały się przy udziale praktyków życia gospodarczego, program kształcenia był formułowany z uwzględnieniem aktualnych potrzeb rynku pracy, a także prowadzono konsultacje międzynarodowe.
 - Występuje zgodność założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego i koncepcją rozwoju kierunku.
 - Pełna ocena jest jednak utrudniona przez określenie szczegółowych efektów kształcenia dla niektórych przedmiotów identycznych z efektami kierunkowymi.
 - Kierunkowe efekty kształcenia zostały sformułowane w większości w sposób zrozumiały System weryfikacji efektów kształcenia stosowany na ocenianym kierunku studiów obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia.
 - Proces dyplomowania pozwala na weryfikację efektów kształcenia, ale nie wprowadzono przepisów wiążących tematykę prac dyplomowych z kierunkiem studiów i specjalnością.
 - Z opinii prezentowanych przez studentów wynika, że system oceny efektów kształcenia jest przejrzysty, powszechnie dostępny i umożliwia właściwą ich weryfikację.
 - Uczelnia prowadzi badania losów absolwentów. Sposób monitorowania losów absolwenta należy ocenić prawidłowo.
 - Program kształcenia posiada strukturę przedmiotową, zawiera treści programowe, stosuje formy zajęć typowe dla profilu ogólnoakademickiego. Elementów o charakterze praktycznym jest w nim stosunkowo niewiele. Specjalności (poza Europeistyka i stosunki międzynarodowe) są zgodne z dyscypliną nauk o zarządzaniu.
 - Liczba i struktura kwalifikacji kadry prowadzącej zajęcia dydaktyczne, złożonej głównie z pracowników posiadających tytuły, stopnie naukowe i dorobek naukowy w dziedzinie nauk ekonomicznych, umożliwia osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia.
 - Uczelnia spełnia wymagania w zakresie minimum kadrowego.
 - Infrastruktura dydaktyczna i naukowa stanowi silną stronę Uczelni. Infrastruktura dydaktyczna jest przystosowana do potrzeb niepełnosprawnych studentów.
 - Wydział Nauk Ekonomicznych, na którym prowadzony jest kierunek „zarządzanie” posiada kategorię B. Efekty badań są publikowane w wydawnictwach Uczelni, w postaci zespołowych monografii i artykułów w uczelnianym czasopiśmie „Przedsiębiorstwo & Finanse” (3 pkt za publikację).
 - Warunki stworzone przez Uczelnię w zakresie wymiany międzynarodowej należy ocenić jako dobre. Uczelnia podejmuje starania by zwiększyć liczbę studentów uczestniczących w wymianie i aktywnie przeciwdziałać przyczynom braku uczestnictwa w programie Erasmus.
 - System opieki naukowej, materialnej i dydaktycznej skonstruowany jest w sposób właściwy i sprzyja odpowiedniemu rozwojowi studentów.
 - Uczelni Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia został zatwierdzony przez Senat na mocy Uchwały Senatu nr 2 z dnia 22 czerwca 2012 r. Uchwała określa podstawowe zadania systemu, podmioty realizujące te zadania, narzędzia systemu oraz procedury mające na celu sprawne jego funkcjonowanie. Przedstawiono dokumentację potwierdzającą funkcjonowanie Wydziałowej Komisji, tj.

sprawozdania z działania wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w roku akademickim 2012/2013.

W odpowiedzi na raport z wizytacji Władze Uczelni przedstawiły właściwie skorygowane sylabusy dla wszystkich przedmiotów oraz określono efekty przedmiotowe oraz metody dydaktyczne wskazujące na praktyczny profil kształcenia. Analiza nadesłanej dokumentacji pozwala na stwierdzenie, iż obecnie efekty kształcenia, treści programowe i formy ich realizacji tworzą spójną całość, a zatem kryterium 3 otrzymuje ocenę *w pełni*.

Tabela nr 3 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
3	Program studiów		X			